

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Mati Voogla

VIISAMENETLUSE KORRALDUS VÄLISPIIRIL JA SELLE
ARENDAMISE VÕIMALUSED TALLINNA PIIRIPUNKTI JA
TALLINNA KORDONI NÄITEL

Lõputöö

Juhendaja: Piret Teppan, MA

Tallinn 2017

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Politsei- ja piirivalvekolledž	Kaitsmine: juuni 2017
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Viisamenetluse korraldus välispiiril ja selle arendamise võimalused Tallinna piiripunkti ja Tallinna kordoni näitel</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Organization of visa procedures at the external border and its development opportunities for example Tallinn Border Crossing Point and Tallinn Border Guard Station</p> <p>Töö on 44 leheküljel lisadeta, eesti keeles.</p> <p>Käesoleva lõputöö eesmärgiks on välja selgitada välispiiril viisamenetlust reguleerivate kehtivate õigusaktide, PPA juhendite ja juhiste ning välispiiril viisamenetluse korralduse järgimist viisamenetluse protsessis ning leida võimalused viisamenetluse protsessi arendamiseks.</p> <p>Eesmärgi saavutamiseks püstitas töö autor uurimisküsimused, kirjeldas õigusnorme ja viisamenetluse protsessi, viis läbi vaatlused Tallinna kordonis ja Tallinna piiripunktis ning intervjueris nelja ametnikku. Vaatluse ja intervjuude tulemuste põhjal teeb autor ettepanekud muudatuste sisseviimiseks teoreetilistes juhendmaterjalides ning vajadusel ka seadusandlusesse. Samuti esitab autor ettepanekud välispiiril viisamenetluse protsesside ja tegevuste arendamiseks, mida saab tulevikus arendustegevuse planeerimisel arvesse võtta ja varakult planeerida vajalikud tegevused ning rahalised vahendid.</p> <p>Lõputöö koosneb kolmest peatükist.</p>	
Lisad (nt CD, DVD jms): CD	
Võtmesõnad: välispiir, õigusakt, juhend, protsess, viisa taotlus, viisa, viisamenetlus, viisaregister, biomeetria, sõrmejalg	
Võõrkeelsed võtmesõnad: biometrics, authentication, recognition, NetEnroll, specifications, travel documents	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Siseturvalisuse arengukava 2015-2020	
Säilitamise koht: SKA PPK raamatukogu	
Töö autor: Mati Voogla	
<p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste tööde autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri: <i>(allkirjastatud digitaalselt)</i></p>	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Piret Teppan	Allkiri: <i>(allkirjastatud digitaalselt)</i>
Vastab lõputöö nõuetele	
Kaasjuhendaja:	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktori asetäitja:	Allkiri:
Merle Kutser	

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. VIISAMENETLUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED NING EESTI VÄLISPIIRIL VÄLJASTATUD VIISAD.....	7
2. VIISAMENETLUSES KASUTATAVAD TEHNILISED VAHENDID	16
3. VIISAMENETLUSE TOIMINGUD, PROTSESSID JA VÕIMALIKUD PROBLEEMKOHAD TALLINNA KORDONI JA TALLINNA PIIRIPUNKTI NÄITEL 19	
3.1 Taotluse esitamine, registreerimine, andmete sisestamine viisaregistrisse.	20
3.2 Biomeetriliste andmete lisamine.....	28
3.3 Viisa andmise otsustamine, kleebise trükkimine ja dokumenti kinnitamine.	35
KOKKUVÕTE	39
SUMMARY	41
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	42
JOONISTE JA TABELITE LOETELU	44
LISA 1. Intervjuude küsimused ja vastused	45
LISA 2. Fotod viisamenetluses kasutatavast tehnikast	57
LISA 3. Tallinna piiripunktis tehtud vaatluse märkmed.....	61
LISA 4. Tallinna kordonis tehtud vaatluse märkmed	64
LISA 5. Schengeni viisa taotlus.....	66
LISA 6. ICAO soovitusel fotole	71

SISSEJUHATUS

Käesoleva lõputöö teemaks on „Viisamenetluse korraldus välispiiril ja selle arendamise võimalused Tallinna piiripunkti ja Tallinna kordoni näitel“. Eesti Vabariigi liitumisel Schengeni alaga muutus Eesti piir Schengeni välispiiriks. Sellest tulenevalt rakendus Eestisse reisimiseks täies mahus ühtne Schengeni viisapoliitika, mille üheks osaks on ka välispiiril erandkorras viisade andmine vastavalt Schengeni regulatsioonile ja nõuetele.

Viisamenetlus välispiiril on Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) teenus, mille toimimise, planeerimise ja arenduse eest vastutab arendusosakonna integreeritud piirihalduse büroo, kui teenuse omanik. Viisamenetlus on õigusaktidega reguleeritud nii Euroopa Liidu tasandil kui ka siseriiklikult. Viisateenus peab olema tagatud ööpäevaringselt.

Lõputöö teema **aktuaalsus** seisneb asjaolus, et PPA töökorraldus on struktuurimuudatustest ja tegevuste reorganiseerimisest tulenevalt muutunud teenusepõhiseks. See on asutuse töökorralduses uudne lähenemine, mis erineb suuresti senisest töökorraldusest ja nõuab seniste funktsioonide ümberkorraldamist ja kohandamist teenusepõhisele juhtimisele ning töökorraldusele sobivaks. Need muutused on endaga kaasa toonud muudatused ka välispiiril viisamenetluse korralduses ja selle teenuse tagamises ning arendamises.

Lõputöö on **uudne** kuna PPA tegevuste reorganiseerimine tõi kaasa välispiiril viisamenetluse korralduse ja teenuse tagamises muudatusi. Muudatuste korralduse sisulist, protsessilist ja tehnilist ülesehitust ning toimimist ei ole varasemalt PPA poolt ega ka lõputööde ja magistritööde raames eelnevalt hinnatud või analüüsitud.

Probleemküsimus, millest autor lähtub on, kas viisamenetluse protsessides järgitakse viisamenetlust reguleerivate õigusaktide, regulatsioonide ning PPA poolt kehtestatud juhendeid.

Uurimisprobleemile vastuse leidmiseks püstitas autor järgmised **uurimisküsimused**:

- Millised õigusaktid ning juhendid reguleerivad viisamenetlust?

- Kuidas toimub viisamenetluse protsess välispiiril?
- Kas on võimalik muuta viisamenetluse protsessi ametnikule ning viisa taotlejale kiiremaks ja mugavamaks?

Käesoleva **lõputöö eesmärgiks** on välja selgitada välispiiril viisamenetlust reguleerivate kehtivate õigusaktide, PPA juhendite ja juhiste ning välispiiril viisamenetluse korralduse järgimist viisamenetluse protsessis ning leida võimalused viisamenetluse protsessi arendamiseks.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks ning uurimisküsimustele vastuste leidmiseks püstitas autor järgnevad **uurimisülesanded**:

- analüüsida viisamenetlusega seonduvat seadusandlust, PPA poolt kinnitatud viisamenetluse juhendeid ning välispiiril viisade väljastamise statistikat;
- võrrelda vaatlustulemuste vastavust viisamenetluse regulatsioonidele;
- selgitada välja vaatlustulemuste ning intervjuude põhjal võimalused viisamenetluse protsessi arendamiseks.

Lõputöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis annab autor ülevaate viisamenetluse õiguslikest alustest. Millised on peamised viisamenetlust reguleerivad õigusaktid, regulatsioonid ja juhendid ning nendes kajastatud üldised ning välispiiril viisamenetlust reguleerivad sätted. Samuti statistilised andmed viimase viie aasta osas.

Teises peatükis toob autor välja viisamenetluses kasutatavad tehnilised vahendid ja nende kasutamise. Kolmandas peatükis kirjeldab autor viisamenetluse toiminguid, protsesse ja praktilist korraldust ning võimalikke probleemkohti Tallinna kordoni ja Tallinna piiripunkti näitel.

Lõputöö koostamisel kasutab autor **kvalitatiivseid uurimismeetodeid**: dokumendianalüüsi, vaatlust ning intervjuud. **Uurimisstrateegiaks** on tegevusuuring.

Põhilisteks dokumentideks, mida autor käesolevas lõputöös kasutab on viisaeeskiri, VIS määrus, Schengeni piirieskirjad, välismaalaste seadus ja piirikontrolli juhendi „H“-osa.

Vaatlused ning intervjuud viis autor läbi Tallinna kordonis ning Tallinna piiripunktis, kuna nende kahe üksuse osakaal välispiiril viisade väljastamisel on umbes 80%. Neljast intervjuust kolm viidi läbi Tallinna kordonis, kuna seal on viisade väljastamise hulk võrreldes Tallinna piiripunktiga 1/3 võrra suurem.

Vaatluste ja intervjuude tulemuste põhjal teeb autor ettepanekud muudatuste sisseviimiseks teoreetilistes juhendmaterjalides ning vajadusel ka seadusandlusesse. Samuti esitab autor ettepanekud välispiiril viisamenetluse protsesside ja tegevuste arendamiseks, mida saab tulevikus arendustegevuse planeerimisel arvesse võtta ja varakult planeerida vajalikud tegevused ning rahalised vahendid.

1. VIISAMENETLUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED NING EESTI VÄLISPIIRIL VÄLJASTATUD VIISAD

Tulenevalt Schengeni piirieskirjadest (EÜ, 399/2016), peab kolmandate riikide kodanikel, kellele kehtib viisakohustus (EÜ, 539/2009), olema Schengeni liikmesriikide territooriumile sisenemise ühe tingimusena olemas viisa.

Üldreeglina taotletakse viisat välisesinduses. See, millise liikmesriigi välisesindusest viisat taotleda, sõltub kavandatava reisi eesmärgist ja tingimustest. Viisat peab taotlema selle liikmesriigi välisesindusest, mis on reisi ainus sihtkoht, peamine sihtkoht või kelle välispiiri kavatseb taotleja Schengeni alale sisenemiseks esimesena ületada (EÜ, 810/2009). Näiteks, kui kolmanda riigi kodaniku ainus reisi sihtkoht, peamine sihtkoht või Schengeni alale sisenemise esimene riik on Eesti Vabariik, peaks külastaja viisat taotlema Eesti Vabariigi välisesindusest.

Schengeni piirieskirjad annavad võimaluse kolmandate riikide kodanikele, kes täidavad kõiki sisenemise tingimusi, välja arvatud viisa omamine, piirile ilmudes anda viisa. Autor peab siinjuures oluliseks märkida, et välispiiril viisade andmine toimub erandjuhtudel ja tingimustel, mis on sätestatud viisaeeskirja artiklites 35 ja 36 (EÜ, 810/2009). See tähendab, et viisade andmine välispiiril ei ole välispiiril piiri valvamist ja –kontrolli teostavate ametnike tavapärase ja igapäevane tegevus või kohustus, nagu seda on viisade taotlemine, menetlemine ja väljastamine välisesindustes.

Viisamenetlus on reguleeritud lisaks juba eespool nimetatud õigusaktidele veel:

- Nõukogu määrus, mis käsitleb viisainfosüsteemi (VIS) ja liikmesriikide vahelist teabevahetust lühiajaliste viisade kohta (VIS määrus) (EÜ, 767/2008), mis kehtestab lühiajaliste viisade taotlusi ja vastu võetud otsuseid, sealhulgas otsuseid viisa kehtetuks tunnistamise, tühistamise või pikendamise kohta, käsitleva teabe liikmesriikide vahel vahetamise korra ja tingimused, eesmärgiga hõlbustada nende taotluste läbivaatamist ja asjakohaste otsuste vastuvõtmist;

- Nõukogu määrus ühtse viisavormi kohta (EÜ, 1683/95), mis sätestab, et liikmesriigid annavad viisakleebiseid välja ühtses vormis ja turvaelementidega ning selle täitmise tehnilised standardid ja täitmise viisid;
- välismaalaste seadus (Välismaalaste seadus, 2009), mis sätestab viisade taotlemise ja andmise nõudeid;
- riigilõivuseadus (Riigilõivuseadus, 2014), mis sätestab viisamenetluse eest tasutavad riigilõivumäärad;
- viisaregistri põhimäärus (Siseministri määrus, 2015), mis sätestab viisaregistri kasutamise nõuded ja kogutavate andmete liigid;
- viisa andmise menetluses ja viibimisaja pikendamise menetluses daktüloskopeerimise kord (Siseministri määrus, 2015), mis sätestab sõrmejälgede võtmise tingimused ja korra.

Lisaks on kehtestatud asutusesisesed regulatsioonid ja juhendid: PPA peadirektori käskkiri „Piirikontrolli juhendi „H“ - osa Viisamenetlus ja -kontroll“ (Politsei- ja Piirivalveamet, 2013) ja PPA peadirektori käskkiri „Erandina piiripunktis viisa andmise või andmisest keeldumise, viisa tühistamise ja kehtetuks tunnistamise volituste andmine“ (Politsei- ja Piirivalveamet, 2014).

Erandjuhul võib viisa anda piiripunktis, kui taotleja vastab Schengeni piirieskirjade (EÜ, 810/2009) artikli 6 lõike 1 punktides a, c, d ja e sätestatud tingimustele:

- tal on kehtiv reisidokument, mis annab kasutajale õiguse piiri ületada ning see kehtib vähemalt kolm kuud pärast liikmesriikide territooriumilt lahkumise kavandatavat kuupäeva ja see on väljastatud viimase kümne aasta jooksul;
- ta tõendab kavatsetava viibimise eesmärki ja tingimusi ning tal on piisavalt elatusvahendeid nii kavatsetava viibimise ajaks kui ka tagasipöördumiseks oma päritolumaale või sõiduks kolmandasse riiki, kuhu lubamises ta on kindel, või ta on võimeline omandama need vahendid seaduslikul teel. Eesti välispiiril viisade andmisel peab taotlejal olema iga viibitud päeva kohta 0,2-kordne Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuutasu alammäär (Vabariigi Valitsuse määrus, 2015);

- tema kohta ei ole Schengeni infosüsteemi (SIS) kantud hoiatust sisenemise keelamise eesmärgil;
- ta ei ohusta ühegi liikmesriigi avalikku korda, sisejulgeolekut, rahvatervist või rahvusvahelisi suhteid, eelkõige juhul, kui tema kohta pole liikmesriikide siseriiklikesse andmebaasidesse kantud hoiatust sisenemise keelamise eesmärgil samadel põhjustel;
- tal ei ole olnud võimalik eelnevalt viisat taotleda ning ta esitab vajadusel täiendavad dokumendid, mis põhjendavad ettenägematuid ja mõjuvaid põhjuseid sisenemiseks. Näitena võib siin välja tuua meremehed, kelle puhul esinevad ettenägematud ja mõjuvad põhjused suhteliselt sageli, kuna laeva sõidugraafik võib muutuda näiteks ilmastikuolude, tehniliste rikete või ettekavatsematute peatuste tõttu. Samuti on ettenägematu ja mõjuv põhjus viisataotleja liikmesriigis elava lähisugulase haigestumine või surm;
- tema tagasipöördumist oma päritolu- või elukohariiki või läbisõitu riikidest, mis ei ole Schengeni *acquis*'d täies mahus rakendavad liikmesriigid, saab pidada kindlaks. Siinkohal võib välja tuua näiteks edasi- või tagasisõidupileti olemasolu või selle broneering, rahaliste vahendite olemasolu, perekondlikud sidemed, ametialane seisund, kinnisvara omamine jms.

Erinevalt välisesinduses viisa taotlemisega, toob autor olulise aspektina välja asjaolu, et välispiiril viisa taotlemisel, on viisataotleja isiklikult kohal ja kogu menetlusprotsess taotluse vastuvõtmisest kuni viisa andmiseni toimub koheselt reaajas ja ilma viivitusega. See tähendab, et menetluses ei tehta pause ning kogu protsess läbitakse koheselt. Välispiiril viisa taotlemisel ja andmisel ei ole võimalik taotlust menetleda mingi ajaperioodi jooksul (näiteks mitu päeva), kuna taotlejal ei ole otstarbekas nii kaua piiripunktis või kordonis oodata.

Välisesinduses on taotluse menetlemiseks ja otsuse tegemiseks aega 15 kalendripäeva, mida võib ka pikendada kuni 30 kalendripäevani, juhul kui taotlus on vaja põhjalikumalt läbi vaadata. Taotleja ei viibi selle aja jooksul välisesinduses ja kutsutakse kohale kas täiendavate andmete saamiseks või viisa andmiseks pärast otsuse tegemist.

Viisa taotlemisel välispiiril rakendatakse samasuguseid üldeeskirju, mis viisa taotlemisel välisesinduses.

Taotluse esitamise üldeeskirjad on sätestatud viisaeeskirjas (EÜ, 810/2009) ja on järgmised:

- esitab nõuetekohaselt täidetud taotlusvormi (Lisa 5);
- esitab nõuetekohase reisidokumendi, mis peab olema väljastatud viimase kümne aasta jooksul, sisaldama vähemalt kahte vaba lehekülge ja kehtivusaja lõpp olema vähemalt kolm kuud pärast liikmesriikide territooriumilt kavandatud lahkumise kuupäeva;
- esitab standarditele vastava foto (ICAO, 2015) (Lisa 6) või see tehakse kohapeal, kasutades vastavat fototehnikat (Lisa 2);
- võimaldab oma sõrmejälgede võtmise;
- maksab viisatasu, mis on viisaeeskirja artikkel 16 tulenevalt 60 eurot (EÜ, 810/2009);
- esitab vajadusel täiendavad dokumendid;
- esitab vajaduse korral tõendi piisava ja kehtiva reisi- ja tervisekindlustuse olemasolu kohta.

Erandina üldeeskirjadest, võib välispiiril viisa taotlemisel loobuda reisi- ja tervisekindlustuse omamise nõudest kas humanitaarloomulustel või juhul, kui vastavas piiripunktis ei ole võimalik reisi- ja tervisekindlustust omandada. Humanitaarloomulust võib olla näiteks taotleja õnnetusest tekkinud vigastuse või tervises seisundi tõttu tulenev vajadus erakorralise meditsiini järele ning selle kiireloomulisus.

Välispiiril antav viisa on ühtne viisa, mis kehtib kõigi liikmesriikide territooriumil. Erinevus on viisa viibimisaeg. Kui üldreeglina on lühiajalise viisa maksimaalne viibimisaeg 90 päeva, siis piiril väljastatava viisa puhul on see maksimaalselt 15 päeva. Transiidi korral on viisa kehtivusaeg vastavalt transiidiks vajalik aeg (EÜ, 810/2009). Lähtudes senisest praktikast, on transiidi eesmärgil antud viisad peamiselt 1-2 päevased,

kuna vahemaad erinevate välispiiri piiripunktide vahel on lühikesed ja enamasti on meremeestel olemas edasisõidu piletid või laev, mille peale tööle, juba sadamas.

Nii nagu eespool kirjeldatud, reguleerivad ja sätestavad õigusaktid üldiseid aluseid, kuid ei reguleeri täpsemalt vajalikke tegevusi ja protsesse. Selleks, et õigusaktidest tulenevaid kohustusi täita, tuleb tegevuse eest vastutaval asutusel kehtestada sisemised regulatsioonid ja juhendid.

Peamiseks viisamenetlust reguleerivaks asutusesiseseks dokumendiks on peadirektori 16.10.2013 käskkirjaga nr 318 kinnitatud piirikontrolli juhend „H“ osa Viisamenetlus ja – kontroll (Politsei- ja Piirivalveamet, 2013). Autori poolt Tallinna kordonis ja Tallinna piiripunktis viisamenetlejatega läbi viidud intervjuudes mainisid kõik neli intervjuueeritavat selle dokumendi ära, mis näitab seda, et tegemist on olulise ning teenistusalaselt vajaliku viisamenetlust reguleeriva dokumendiga. Seetõttu peab autori hinnangul juhend olema alati kaasaegne nii seadusandluse kui ka protsesside kirjelduste osas.

Välismaalaste seaduse § 83 sätestab, et piiripunktis erandina viisa andmise või andmisest keeldumise otsustab Politsei- ja Piirivalveamet (Välismaalaste seadus, 2009).

Kuna antud otsustusõigusega ei ole otstarbekas koormata ameti peadirektorit, on vastavalt 30.09.2014 käskkirjale nr 282 (Politsei- ja Piirivalveamet, 2014) volitatud erandina piiripunktis viisa andmise või andmisest keeldumise, viisa tühistamise ja kehtetuks tunnistamise otsustama:

- arendusosakonna integreeritud piirihalduse büroo juht;
- prefektuuri piirivalvebüroo juht;
- piiri- ja migratsioonijäreleva valvetalituse juht;
- kordoni juht;
- piiripunkti juht;
- Pärnu, Haapsalu, Kuressaare, Kärdla, Rakvere politseijaoskonna juht;
- Lääne prefektuuri teabebüroo vanemkorrakaitseametnik.

Esitatud taotlust ja dokumente erandkorras viisa väljastamise otsuse tegemiseks selleks volitatud ametnik ei näe. Samuti ei küsitle ta viisataotlejat.

Viisamenetlus on tagatud ööpäevaringselt. Kuna volitatud ametnikud on peamiselt juhid, kes on reeglina tööl esmaspäevast reedeni ning valdavalt kella 08.00-st kuni 17.00-ni, siis ei ole võimalik neil otsuseid teha ööpäevaringselt. Samuti ei menetle volitatud otsustaja taotlust ja selle kohta otsuse tegemist viisaregistris. Seda teeb menetleja ise.

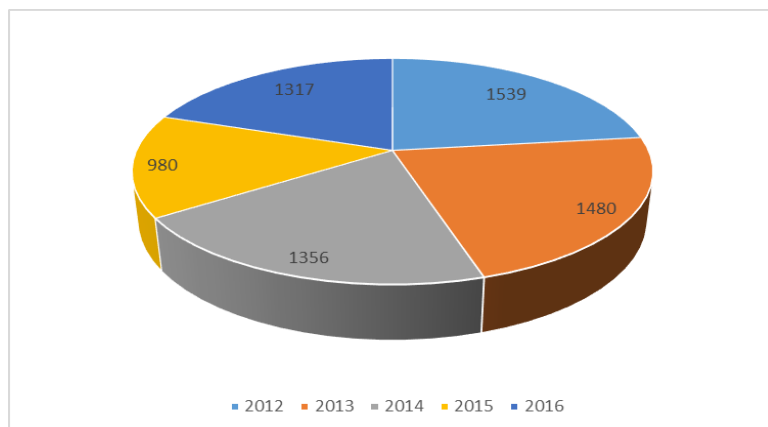
Selleks, et täita kehtestatud volitusnormi tingimusi, märgitakse viisaregistrisse kommentaaridesse vastava üksuse juhi nimi, mis ei tähenda aga sisulise otsuse tegemist. Seega on selline volitusnorm sellisel kujul mitteammendav või lausa ebavajalik. Volitusnormi võiks laiendada menetlejale või volitada otsuseid tegema ainult menetlejat. Tuginedes senisele praktikale ning läbi viidud vaatluse tulemustele Tallinna kordonis ja Tallinna piiripunktis, teeb viisa andmise otsuse sisuliselt menetleja. Intervjuus tõi üks vastanutest välja sama probleemi, et praktikas otsustab viisa andmise menetleja, mitte juht. Autor nõustub ettepanekuga, et viisa andmise võiks otsustada meneteleja ise.

Erandkorras välispiiril viisade väljastamise arv on viimase viie aasta lõikes olnud samas suurusjärgus (Joonis 1). Erandiks on 2015. aasta, kui väljastati kõige vähem viisaid (980 viisat). Kõige rohkem väljastati välispiiril viisaid 2012. aastal (1539 viisat).

2015. aasta viisade väljastamise vähenemine oli peamiselt tingitud kaubavedude langemisest Venemaa suunal, mis tõi endaga kaasa ka kaubalaevade liikluse vähenemise seoses Venemaa kehtestatud sanktsioonidega paljudele EL kaupadele, mistõttu soovis välispiiril viisat vähem meremehi. Statistikaameti andmetel oli sadamate ja raudtee kaubamaht 2015. aastal viimase kümnendi väikseim (Statistikaamet, 2016).

2016. aastal taas suurenenud viisade väljastamise peamiseks põhjuseks võib pidada lennufirma Turkish Airlines lennuliini Tallinn – Istanbul – Tallinn graafiku sagenemist igale päevale nädalas. 2015. aastal lendas lennufirma sellel liinil paaril korral nädalas. See lõi mugava transiiditee peamiselt Aasia regioonist pärit meremeeste liikumiseks, mis elavdas laevameeskonna liikmete liikumist Eesti kaudu ja meeskondade vahetust Eestis asuvates sadamates.

Eelpool toodust võib järeldada, et välispiiril viisade andmise mahud on mõjutatud poliitilistest otsustest majanduse vallas nii meie regioonis kui lähiriikides. Samuti transpordi- ja transiidivõimalustest.

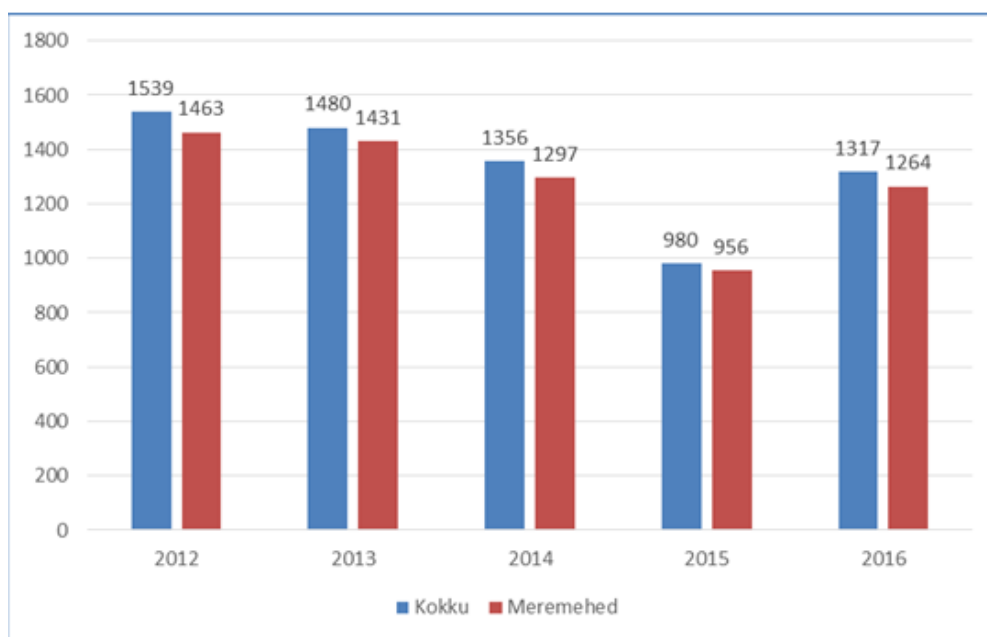
Joonis 1. Välispiiril väljastatud viisad 2012-2016 (allikas: viisaregister, autori koostatud).

Kõige suurem koormus välispiiril viisade väljastamisel on langenud Tallinna kordonile ja Tallinna piiripunktile (Tabel 1). Nende kahe üksuse osakaal välispiiril viisade väljastamisel on u. 80%. Seepärast valis autor intervjuueeritavad ja vaatluse läbiviimise just nendes üksustes. Kuna Tallinna kordonis on viisade väljastamise hulk ligemale 1/3 võrra suurem, kui Tallinna piiripunktis, siis valis autor intervjuueeritavad vastavalt kolm ametnikku kordonist ja üks ametnik piiripunktist. Teistes üksustes on väljastatud viisade arv mitmeid kordi väiksem ja moodustab koguarvust marginaalse osa.

Tabel 1. Väljastatud viisad üksuste lõikes 2012-2016 (allikas: viisaregister, autori koostatud).

Üksus	2012	2013	2014	2015	2016
Tallinna kordon	850	733	684	486	737
Tallinna piiripunkt	431	448	431	279	425
Narva kordon	87	125	87	78	47
Narva piiripunkt	74	96	100	79	32
Pärnu politseijaoskond	27	32	23	13	24
Rakvere politseijaoskond	37	18	16	13	13
Kuressaare politseijaoskond	9	15	1	20	19
Kärdla politseijaoskond	4	11	12	12	14
Luhamaa maanteepiiripunkt	9	1	0	0	4
Koidula maanteepiiripunkt	10	0	1	0	1
Haapsalu politseijaoskond	1	1	1	0	1

Peamiselt väljastatakse viisaid välispiiril meremeestele (Joonis 2). 2012. aastal väljastati välispiiril kokku 1539 viisat, millest 1463 olid meremehed (95%). 2013. aastal väljastati kokku 1480 viisat, millest 1431 olid meremehed (97%). 2014. aastal väljastati kokku 1356 viisat, millest 1297 meremeestele (96%). 2015. aastal väljastati kokku 980 viisat, millest 956 meremeestele (97%). 2016. aastal väljastati kokku 1317 viisat, millest 1264 meremeestele (96%).

Joonis 2. Välispiiril väljastatud viisade meremeeste osakaal 2012-2016 (allikas: viisaregister, autori koostatud).

Kodakondsuste lõikes väljastatakse välispiiril enim viisaid Venemaa Föderatsiooni kodanikele, kes moodustavad pea poole viisasaajatest (Tabel 2). Järgnevad Filipiinide, Ukraina, India ja Indoneesia kodanikud. Venemaa kodanikest viisasaajate (kes on peamiselt meremehed, nagu eespool välja toodud) suur hulk on põhjendatud sellega, et Venemaa Föderatsioon on Eesti naaberriik ja sinna reisimine on kiire ja mugav mitmete erinevate transpordivõimalustega, nagu lennuk, buss ja rong.

Tabel 2. Välispiiril väljastatud viisade kodakondsuste esiviisik (allikas: viisaregister, autori koostatud).

Kodakondsus	2012	2013	2014	2015	2016
Venemaa	679	653	603	399	384
Filipiinid	307	306	289	244	385
Ukraina	104	158	118	87	146
India	198	178	111	122	164
Indoneesia	34	26	19	17	61

2. VIISAMENETLUSES KASUTATAVAD TEHNILISED VAHENDID

Viisamenetluse toimingud nõuavad mitmeid erinevaid tegevusi, nagu andmete sisestamine viisaregistrisse, foto ja sõrmejälgede hõivamine ning salvestamine süsteemi ja kleebise trükkimine. Kõikide nende tegevuste jaoks on vaja erinevaid tehnilisi seadmeid ja vahendeid, mis võimaldaksid teha kõiki toiminguid ettenähtud tingimustele ja nõuetele vastavalt. Seega peavad tehnilised vahendid olema teatud võimekusega ning koos töötama.

Viisamenetluse läbiviimiseks ja viisade trükkimiseks on kasutusel erinevad tehnilised vahendid (Lisa 2), milleks on arvutitöökoht viisaregistri kasutamiseks, sõrmejäljeskanner taotleja sõrmejälgede hõivamiseks, fototehnika taotleja foto tegemiseks ja printer viisakleebiste printimiseks.

Viisamenetluse protsessis on kesksel kohal arvutitöökoht, mis peab vastama viisaregistri kasutamise tehnilistele nõuetele. Näiteks, sisaldama operatsioonisüsteemi ja muid tarkvaralisi elemente (draiverid, fondid jms.), mis võimaldaks korrektset viisaregistri kasutust, koostöös erilahendustega ja tarkvaraga hõivata ja salvestada viisataotleja näokujutist ning vormindada seda nõuetele vastavaks ning sõrmejäljeskanneriga hõivata taotleja sõrmejälgi ja salvestada neid viisaregistrisse VIS-i saatmiseks. Printer peab võimaldama trükkida viisakleebise andmeväljadele viisa andmed ja värvifoto.

Kuna arvutitöökohtadega, sõrmejäljeskannerite ja printeritega varustab struktuuriüksuseid Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT), ei too autor töös välja nendele kehtestatud täpseid tehnilisi nõudeid, vaid ainult need, mis on vajalikud protsesside ja toimingute läbiviimiseks, mis nendega teostatakse. Lisaks on tehnilised vahendid ja infotehnoloogilised lahendused ajas väga kiiresti muutuvad ning neid nõudeid ei kehtesta PPA, millel puudub selleks kompetents ja ka teadmishajadus.

Kõik menetluses kasutatavad tehnilised vahendid peavad asuma ühes kohas, et menetlust saaks läbi viia ilma erinevatesse ruumidesse liikumiseta. Kuigi menetlus viiakse läbi asutuse ruumides, peab vältima seda, et taotleja viibiks tööruumides, kus teostatakse ka

muid tööülesandeid. Parim viis selle tagamiseks on määrata eraldi ruum menetluse läbiviimiseks. Menetlust ei saa korraldada avalikul alal. Autori poolt vaatluskohtades (Tallinna piiripunkt ja Tallinna kordon) läbi viidud vaatluste tulemusel võib kinnitada, et eelnevalt välja toodud nõuded on täidetud.

Arvutitöökohaks sobib igasugune arvuti, mis vastab SMIT-i kriteeriumitele ja turvanõuetele. Viisaregister ei vaja töötamiseks arvuti eriseadeid. Küll aga on vajalik lisada mõned täiendavad komponendid, nagu NetEnroll tarkvara biomeetria hõivamiseks ja töötlemiseks ja kirjafont OCR B-10 cpi viisakleebisele õiges formaadis andmete trükkimiseks.

Sõrmejäljeskanner peab võimaldama hõivata otsevajutusega kümmet sõrmejälge. Selleks kasutatakse nn. nelja-sõrme skannereid, mille hõiveala võimaldab hõivata korraga nelja sõrme. Sõrmejälgede hõivamise järjekord on järgmine: esmalt parema käe neli sõrme, teiseks vasaku käe neli sõrme ja viimaseks põidlad koos. Sõrmejälgede kvaliteet ja usaldusväarsus on äärmiselt tähtis, kuna need salvestatakse VIS-i kesksüsteemi ja neid kasutavad edaspidi Schengeni liikmesriikide välisesindused samale isikule viisat väljastades. Samuti võrreldakse sõrmejälgi välispiiril viisaomaniku kontrollimisel. VIS on Schengeni liikmesriikide ühine viisainfosüsteem, mille eesmärk on rakendada ühist viisapoliitikat, parandada konsulaarkoostööd ja lihtsustada viisadealase teabe vahetamist liikmesriikide vahel. Lisaks eeltoodule hõlbustada viisa taotlemise korda, pettustevastast võitlust, kontrolli liikmesriikide välispiiri piiripunktides ja territooriumil ning aidata selliste isikute tuvastamisel, kes ei täida või enam ei täida liikmesriikide territooriumile sisenemise, seal viibimise või elamise tingimusi ja liikmesriikide sisejulgeolekut ähvardavate ohtude ärahoidmist. VIS-i kesksüsteem on ühilduv ja koostalitlusvõimeline riiklikul tasandil kasutatavate reaajas toimivate skanneritega, millega on võimalik koguda ja segmentida võetud sõrmejälgi. VIS-i kesksüsteemis on ette nähtud kindlad kvaliteedinõuded riiklikest viisainfosüsteemidest vastuvõtetavatele sõrmejälgedele. Kvaliteedikontroll tuleb teostada kohapeal enne kujutiste VIS-i kesksüsteemi saatmist. VIS-i kesksüsteemi kindlaks määratud kvaliteedinõuetele mittevastavad sõrmejälgede kujutised lükatakse süsteemi poolt tagasi. Kvaliteedinõudeid võib aja jooksul muuta. Täna PPA-s kasutusel olevad sõrmejäljeskannerid Dermalog LF10 (Lisa 2) vastab esitatud nõuetele ja võimaldab sõrmejälgi vastavalt hõivata. Biomeetria hõivamiseks täna kasutatav NetEnroll tarkvara võimaldab kvaliteedinõuetele vastavate sõrmejäljekujutiste

saamise, kuid esineb siiski ka tõrkeid. Näiteks Tallinna piiripunktis läbi viidud vaatluse käigus tekkisid viisamenetluse ajal tõrked, kuna hõivetarkvara jooksis ühel korral kokku ning juba varasemalt hõivatud sõrmejäljed oli vaja uuesti hõivata. Selle tulemusena kulus viisamenetlusele tavapärasest rohkem aega ning tekitas viisataotlejale ebameeldivusi protseduuride kordamise tõttu. Autori hinnangul tuleb biomeetria hõivetarkvara mingi aja möödudes uuendada ja kaasajastada, et oleks tagatud tarkvara sujuv ja tõrgeteta töö.

Fototehnika peab võimaldama teha taotleja foto, mis peab vastama ICAO Doc 9303 Part 3 Specifications Common to all MRTDs soovitudele ja nõuetele (ICAO, 2015) (Lisa 6). Pea suurus lõua allservast kuni pealaeni on 70–80 % foto vertikaalpinnast. Miinimumnõuded resolutsioonile: skaneerimiseks 300 pikslit tolli kohta (ppi), pakkimata; fotode värvitrukiks 720 punkti tolli kohta (dpi) (EÜ, 2009). Nõuetele vastava foto tegemiseks peab olema kasutada kvaliteetne fotokaamera. Pildi parema kvaliteedi saavutamiseks võib kasutada ka stuudiovälgukomplekte, mis on menetluskohtades olemas (Lisa 2).

Viisade trükkimiseks kasutatav printer peab võimaldama värvilist trükki, kuna viisaomaniku foto peab olema värvifoto (EÜ, 2009). Printerites kasutatav must tint peab vastama ICAO Doc 9303 Machine Readable Travel Documents Seventh Edition, 2015 Part 3: Specifications Common to all MRTDs poolt kehtestatud nõuetele (ICAO, 2015), mis tähendab, et musta tindiga kleebisele kantud kirjed peavad olema nähtavad infrapuna valguses sagedusel 900 nm, mis on võimalik tindiga, mille värv neeldub B900 lainealas. Viisakleebise trükkimisel võib kasutada ainult eelpool nimetatud nõuetele vastavat musta tinti, kuna see tingimus on üks viisa turvaelementidest. PPA üksustes on täna kõigis kasutusel ühesugused printerid, Epson WF-2010 (Lisa 2), mis vastavad eelpool kirjeldatud nõuetele. Printerite nõuetele vastava tindiga varustamise eest vastutab logistika.

3. VIISAMENETLUSE TOIMINGUD, PROTSESSID JA VÕIMALIKUD PROBLEEMKOHAD TALLINNA KORDONI JA TALLINNA PIIRIPUNKTI NÄITEL

Nii nagu eespool mainitud, langeb kõige suurem koormus välispiiril viisade väljastamisel Tallinna kordonile ja Tallinna piiripunktile. Sellest tulenevalt otsustaski autor viisamenetlusega seotud vaatlused ja intervjuud läbi viia just nendes üksustes. Vaatluste (Lisad 3 ja 4) eesmärk oli saada ülevaade praktilistest tegevustest viisamenetluse protsessis, läbiviidavatest toimingutest, viisaregistri ja tehnika ning seadmete kasutamisest ja töökindlusest. Autor viis vaatluse läbi kogu viisamenetluse protsessi osas, alates taotluse vastuvõtmisest kuni viisakleebise kleepimiseni taotleja reisidokumenti.

Intervjuu viidi läbi nelja välispiiril viisamenetlust läbi viiva ametnikuga. Kolmega Tallinna kordonist, kellest kahega suuliselt ja ühega kirjalikult ning ühe ametnikuga kirjalikult Tallinna piiripunktist. Intervjuu eesmärk oli saada ametnike seisukohad ja hinnangud viisamenetluse korraldusest praktikas. Küsimustele saadavate vastustega soovib autor saada uurimuse teoreetilistele tulemustele ja vaatlusele lisaks ka välist hinnangut, mida kõrvutada teoreetilise osaga ja praktilise korraldusega välispiiril viisamenetluses .

Piiripunktis võib anda lühiajalise viisa viisaeeskirjas sätestatud alustel ja tingimustel (Välismaalaste seadus, 2009). Viisa andmise tingimused tulenevad viisaeeskirjast (EÜ, 810/2009). Piiripunktis erandina viisa andmise või andmisest keeldumise otsustab Politsei- ja Piirivalveamet (Välismaalaste seadus, 2009).

Viisaga määratakse kindlaks järgmised tingimused:

1) kehtivusaeg – ajavahemik, mille jooksul viisa kehtib ühe-, kahe- või mitmekordseks Schengeni konventsiooni liikmesriikide territooriumile, Eestisse või lennujaama transiiditsooni sisenemiseks, seal viibimiseks ja sealt lahkumiseks;

2) viibimisaeg – päevade arv, mille kestel võib välismaalane viisa kehtivusajal Schengeni konventsiooni liikmesriikide territooriumil, Eestis või lennujaama transiiditsoonis viibida;

3) kordsus – viisa kehtivusaja jooksul välismaalasele Schengeni liikmesriikide territooriumile, Eestisse või lennujaama transiiditsooni sisenemiste lubatud arv ja

4) territoriaalne kehtivus – ühe või mitme Schengeni konventsiooni liikmesriigi territoorium või lennujaama transiiditsoon, kus välismaalane võib viibida tingimusel, et viisaruumi sisenetakse ja sealt lahkutakse territoriaalse kehtivusega määratud riigi territooriumi kaudu.

Viisamenetluse toimingute ja protsessi kirjeldus on vajalik selleks, et anda ülevaade nõutavatest tegevustest viisaregistris ja selle mahust, mis tuleneb õiguslikust regulatsioonist.

Andmete kandmine viisaregistrisse on menetluse peamine osa. Seetõttu on selle protsessi kirjeldus oluline kogu menetluse läbiviimise ja korralduse hindamiseks.

3.1 Taotluse esitamine, registreerimine, andmete sisestamine viisaregistrisse.

Viisataotluse andmete sisestamine viisaregistrisse on viisamenetluse protsessi üks olulisemaid etappe. Kuigi taotleja kinnitab taotluse vormil oma allkirjaga, et taotluses esitatud andmed on õiged, lasub andmeid sisestaval ametnikul siiski nende andmete õigsuse ja korrektsuse kontrollimise funktsioon. Viisataotluse vastu võtnud ametnik sisestab esitatud viisataotluselt andmed viisaregistrisse. Autori poolt läbi viidud intervjuus tõid kõik neli vastanut välja asjaolu, et andmete sisestamisel viisaregistrisse võib esineda viisaregistri töös probleeme kus üks või teine funktsioon ei tööta. Enamasti on tegemist infosüsteemi veaga, kuid võib esineda ka lokaalseid ehk menetluskoha arvutiga seotud probleeme. Üks põhjus, mis tõrkeid põhjustanud ja võib ka edaspidi tõrkeid põhjustada, on infosüsteemi enda uuendused. Autor arvab, et oluline on enne uuenduste tegemist nende mõju testbaasis kontrollida.

Viisamenetlus toimub kindlate protsesside ning toimingute järjekorras, mida autor alljärgnevalt kirjeldab.

Viisa taotlemiseks välispiiril esitab taotleja esmalt viisaeeskirjas toodud tingimustele vastavalt (EÜ, 810/2009) täidetud Schengeni viisa taotluse, mis peab olema nõuetekohaselt allkirjastatud.

Eesti välisesindustes on kasutusel elektrooniliselt täidetav eelviisataotlus, kus taotleja saab osaliselt oma andmed sisestada. Hiljem paberil oleva taotlusega välisesindusse saabudes saab eelnevalt sisestatud andmed viisaregistris olevale taotlusele üle kanda. Selline võimalus kiirendab viisataotluse andmete sisestamise protsessi ja lühendab seega menetluseks kuluvat aega. Intervjuudes toovad intervjuueeritavad välja, et eelviisataotlust võiks kasutada ka välispiiril viisa taotlemisel. Autor nõustub tehtud ettepanekuga ning selle võimaluse võiks lisada välispiiril viisa taotlemise protsessi. Protsessi tuleks täiendada selliselt, et oleks lubatud taotleja poolne taotluse eeltäitmine ja eeltäidetud taotluse numbril alusel saaks menetleja andmed kopeerida taotluse vormile.

Enne taotluse registreerimist kontrollib ametnik kas viisataotlus on korrektselt täidetud, viisataotluse vastuvõtmiseks vajalike eeltingimuste täitmist, milleks on riigilõivu tasumine ning viisataotluse põhidokumentide olemasolu ja nõuetele vastavust. Samuti seda, kas taotluses toodud andmed on samad taotleja andmetega esitatud dokumentides. Praktikas on ette tulnud olukordi, kus taotleja poolt taotlusesse kantud andmed ei ühti esitatud dokumentidega. Näiteks on ees- ja perekonnanimi omavahel vahetuses või embkumb puudub, viga reisidokumendi numbris, jms. Kui menetleja poolt taotluse kontrollimist ei toimuks, võidakse viisa väljastada ebakorreksete andmetega, mis tekitab hiljem viisa omanikule lisaprobleeme piiri ületamisel. Autori poolt Tallinna kordonis läbi viidud vaatluse käigus lasi menetleja taotlejal viisataotlust täiendada taotleja elukoha aadressiga, mis taotlusel puudus. See näitabki et viisataotlejad ei täida taotlust alati korrektselt ning viisataotluse menetleja kontrollib taotluse põhjalikult enne viisaregistrisse sisestamist üle. Vaadeldava viisamenetluse puhul oli riigilõivu tasumist tõendav maksekviitung eelnevalt kordonisse e-kirja teel esitatud, aga makse laekumise kindlakstegemiseks kontrollis menetleja seda riigikassast üle. Kõikidel viisamenetlejatel on vastav riigikassa kasutamise juurdepääs olemas.

Kui andmed on kontrollitud ning taotlus ja lisadokumendid vastavad kehtestatud nõuetele, registreerib ametnik viisataotluse viisaregistris. Viisataotluse viisaregistris registreerimise eesmärk on tagada avalik kord ja riigi julgeolek välismaalaste Eestis ajutise viibimise

seaduslike aluste ja tingimuste andmete töötlemise kaudu. Viisataotleja poolt ankeedis esitatud andmeid ei tohi taotluse vastuvõtja ja viisaregistrisse andmete sisestaja parandada. Võib teha selgitavaid märkusi või vajadusel lasta taotlejal endal vajalikud parandused teha.

Esmasel viisataotluse registreerimisel valitakse õige viisaliik ning sisestatakse viisataotluse identifitseerimiseks ja nõutava riigilõivu summa määramiseks vajalikud andmed. Viisataotluse registreerimise järgselt genereerib viisaregister viisataotlusele registreerimisnumbri. Registreerimisnumber kirjutatakse ametniku poolt paberkandjal taotlusele, et see number oleks tuvastatav ka taotluse arhiveerimisel. Pärast viisataotluse registreerimist trükitakse süsteemist välja viisataotluse esitamist ja riigilõivu tasumist kinnitav kviitung. Kviitungile saab valida eesti-vene või eesti-inglise keelse teksti. Viisataotluse registreerimisel võetakse viisataotlejalt sõrmejäljed, kui need on nõutud.

Sõrmejälgede hõivamisest on vabastatud järgmised taotlejad (EÜ, 2009):

- alla 12-aastased lapsed;
- isikud, kellelt on füüsiliselt võimatu sõrmejälgi võtta. Kui kümnet sõrmejälge ei ole võimalik võtta, siis võetakse nii paljude sõrmede jälg kui võimalik. Kui sõrmejälgede võtmine on võimatu ajutiselt, võetakse taotlejalt sõrmejäljed järgmise taotluse esitamisel. Pädevatel asutustel on õigus küsida täiendavat selgitust sõrmejälgede võtmise ajutise võimatuse kohta;
- riigipead või valitsusjuhid ning valitsuse liikmed ja nendega koos reisivad abikaasad ja nende ametliku delegatsiooni liikmed, kui nad on saanud ametliku küllakutse liikmesriikide valitsustelt või rahvusvahelistelt organisatsioonidelt;
- monarhid ja kuningliku perekonna teised kõrged liikmed, kui nad on saanud ametliku küllakutse liikmesriikide valitsustelt või rahvusvahelistelt organisatsioonidelt.

Sõrmejälgede hõivamiseks on taotluse registreerimise lehel „Biomeetria“ nupp, mille vajutamisel suundub süsteem biomeetria lehele, kus saab sisestada sõrmejäljed ja foto. Sõrmejälgede kogumine annab võimaluse taotleja hilisemaks biomeetriliseks

tuvastamiseks nii järgmistel viisa taotlemistel kui ka välispiiril teostavates kontrollides. See lisab turvalisust, kuna annab kindluse, et tegemist on ikka sama isikuga. Samuti välistab see teise isiku andmete kasutamise viisa taotlemisel ja piiril kontrollimisel.

Viisa liigi valimisel saab valida järgmiseid liike: A – lennujaama transiitviisa, C – lühiajaline viisa ja D – pikaajaline viisa. Välispiiril väljastatakse ainult C-liiki ehk lühiajalist viisat. Kui viisa kordsuse valikuteks on lühiajalise viisa korral ühe, kahe või mitmekordne, vastavalt märgistusele siis kas 01, 02 või MULT, siis välispiiril väljastatava viisa kordsus saab olla ainult ühekordne ehk 01.

Välispiiril väljastatava viisa kehtivusaeg saab olla maksimaalselt 15 päeva (EÜ, 810/2009). Viibimisaeg valitakse vastavalt taotluses toodule. Transiidi puhul valitakse viibimisaeg vastavalt transiidiks vajalikule ajale.

Viisa riigilõivu tasumise liigina saab välispiiril taotletava viisa puhul valida, kas sularaha või pangaülekanne. Valuutaks saab valida lubatud valuutade seast vastav väärtus. Välispiiril taotletava viisa puhul saab valuutaks olla euro või USA dollar. USA dollar on kokkuleppeline valuuta, kuna see on maailmas enimlevinud. Tasuta viisa andmise puhul on võimalik valida XXX. Tasuta saavad viisa viisaeeskirja artikli 16 lõikes 4 toodud kategooriatesse kuuluvad taotlejad. Need kategooriad on järgmised:

- a) alla kuue aasta vanused lapsed;
- b) õpingute või hariduse omandamise eesmärgil riigis viibivad kooliõpilased, üliõpilased ja kraadiõppe üliõpilased ning nendega kaasas olevad õpetajad;
- c) kolmandate riikide teadlased, kes reisivad teadusliku uurimistegevuse eesmärgil, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. septembri 2005. aasta soovitusel 2005/761/EÜ (liikmesriikide poolt ühtsete lühiajaliste viisade andmise hõlbustamise kohta kolmandate riikide teadlastele, kes reisivad ühenduses teadusliku uurimistegevuse eesmärgil)
- d) kuni 25 aasta vanused mittetulundusühingute esindajad, kes osalevad mittetulundusühingute korraldatud seminaridel, konverentsidel, spordi-, kultuuri- ja haridusüritustel.

Lisaks võib viisatasust loobuda järgmiste taotlejate puhul:

- a) lapsed vanuses kuus kuni 12 aastat;
- b) diplomaatilise ja teenistuspassi kasutajad;
- c) kuni 25 aasta vanused isikud, kes osalevad mittetulundusühingute korraldatud seminaridel, konverentsidel, spordi-, kultuuri- ja haridusüritustel.

Üksikjuhtudel võib võetavat viisatasu vähendada või selle nõudmisest loobuda, kui seda tehakse kultuuri- või spordihuvide, välispoliitika, arengupoliitika või muude oluliste üldiste huvide edendamiseks või humanitaarkaaluks. Selle otsuse teeb menetleja, lähtudes asjaoludest, mis eeldavad vabastust.

Riigilõivu määr sõltub valitud viisa liigist. Välispiiril taotletava viisa puhul on selleks kolm varianti:

- piiripunktis ühekordne lühiajaline viisa – maksumusega viisaeeskirja artikkel 16 kohaselt 60 eurot (EÜ, 810/2009),
- piiripunktis ühekordne lühiajaline viisa viisalihtsustuslepingu (EL ja Venemaa Föderatsiooni vaheline leping ning EL ja Ukraina vaheline leping) alusel – maksumusega 70 eurot ja
- piiripunktis ühekordne lühiajaline viisa viisalihtsustuslepingu (kõik muud EL ja kolmandate riikide vahelised viisalihtsustuslepingud ning Ukraina erikategooria kiirviisa) alusel 35 eurot.

Täpsemalt on viisalihtsustuslepingutes toodud riigilõivud kättesaadavad Välisministeeriumi kodulehel avaldatud viisalihtsustuslepingutes <http://www.vm.ee/et/viisalihtsustuslepingud> (Välisministeerium, 2014).

Viisaregistris valitakse järgnevalt kas riigilõivu võtmise alus, riigilõivust vabastamise alus ja riigilõivu vähendamise alus. Valikud saab teha eelnevalt süsteemi sisestatud valikutest, viidetega riigilõivuseadusele.

Seejärel valitakse peamine reisieesmärk, mille saab valida klassifikaatorist. Valiku tegemine on kohustuslik. Klassifikaatori kõrval on vabateksti väli, kus saab valikut vajadusel põhjendada, näiteks õppimise puhul kirjutada sinna kooli nimi, kuhu taotleja õppima asub. Kui klassifikaatoris sobivat valikut ei ole, saab valida „Muu“. Sellisel juhul

on lisavälja täitmine kohustuslik. Valida saab ka kuni kaks muud reisieesmärki, mis ei ole kohustuslik. Taotluse registreerimise kuupäev on vaikimisi sama kuupäev, millal taotlus registreeriti. Seda kuupäeva arvestatakse taotluse menetlemise alguskuupäevaks.

Taotleja ees- ja perekonnanime ning sünniaja sisestamise järel tuvastatakse taotleja vastu tema varasemat viisaajalugu. Kui taotleja on varasemalt viisat taotlenud, siis seotakse need taotlused menetletava taotlusega. Taotleja tuvastamine vastu varasemaid taotlusi ja taotluste sidumine on kohustuslik, kuna nii tekib taotleja kohta viisa-ajalugu, mis aitab järgmistel taotlemistel hinnata taotleja senist viisakasutust ja sagedust. Kui viisataotleja varasemad taotlused on mitmes erinevas plokis, siis tuleb viisataotleja tuvastada vastu kõige uuemat andmeplokki.

Välispiiril väljastavad viisad on kõik ühtsed Schengeni viisad ja seepärast tuleb pärast taotleja tuvastamist viisaregistris teha sama ka VIS-is (EÜ, 767/2008). VIS-i kasutamise pädevus tuleneb siseministri 04.12.2015 a. määrusest nr 69 „Viisa andmise otsustamisel kooskõlastuse andmise kord ja tähtajad ning viisa andmise kooskõlastamiseks ja Euroopa Liidu ühtses viisainfosüsteemis andmete töötlemiseks pädevad asutused“ (Siseministri määrus, 2015). Nimetatud määruse §4 lõige 3 sätestab, et VIS-is andmete töötlemiseks pädevad asutused on Välisministeerium, Kaitsepolitsei ja Politsei- ja Piirivalveamet neile õigusaktidega pandud ülesannete täitmiseks vajalikus ulatuses.

Pärast viisaregistris tuvastamist esitab süsteem automaatselt tuvastamiskontrolli VIS-ist. Taotlejat saab VIS-is tuvastada kahel võimalusel: eelnevalt hõivatud sõrmejälgede või muude isikuandmete põhjal, näiteks ees- ja perekonnanime ning sünniaja põhjal. Viisaregister võimaldab teostada taotleja poolt esitatud reisidokumendi Eesti poolse tunnustamise kontrolli. Reisidokumendi tunnustamise kontroll teostab dokumendi liigi põhjal päringu reisidokumentide tunnustamise tabelisse. Kontrolli tulemusel kuvab viisaregister vastava riigi reisidokumendi tunnustamise andmed.

Taotleja andmed sisestatakse viisaregistrisse taotleja poolt esitatud ja eelnevalt menetleja poolt kontrollitud taotluselt. Taotleja perekonnanimena andmeväljale saab sisestada kuni 60 sümbolit. Kui taotlejal on ainult üks nimi, sisestatakse see nii ees- kui perekonnanime väljale. See välistab võimaluse, et hilisemal isiku või viisa kontrollimisel tema viisat süsteemist ei leita. Kui isiku nimi on pikem kui 60 sümbolit kasutatakse nime lühendamiseks ICAO standardit Doc 9303 (ICAO, 2015). Nimede lühendamise vajadust

võib ette tulla Lähis- ja Kaug-Ida riikidest pärit taotlejate puhul. Sellisel juhul jäetakse väljale kirjutamata nimede viimane nimi. Näiteks nime Dingo Potoroo Bennelong Wooloomooloo Warrantyte Warnambool Yandool (65 sümbolit) puhul jäetakse sisestamata viimane nimi. Eesnime andmeväljale saab sisestada samuti kuni 60 sümbolit. Sünniaeg sisestatakse formaadis pp.kk.aaaa (kuupäev, kuu ja aasta). Sünniriik valitakse riikide valiku klassifikaatorist. Sünnikoht sisestatakse vabatekstina ja sümbolite arv on kuni 30 sümbolit. Kuna sünnikohaks on haldusüksus (linn, asula, küla), siis on 30 sümbolit piisav selle andmevälja täitmiseks. Autorile teadaolevalt ei ole ebapiisava sümbolite arvuga praktikas probleeme esinenud.

Isikukood sisestatakse vaid siis, kui see on isikul olemas. Võimalik sümbolite arv on 25 sümbolit.

Kodakondsuse saab valida eelnevalt sisestatud püsiandmetest ja seda näidatakse riigina. Kodakondsus sündimisel võrdub automaatselt kodakondsuse välja väärtusega. Kui see on erinev, tuleb ametnikul see ära muuta. Viimasena sisestatakse taotleja andmetest valitavate väärtustena sugu ja perekonnaseis.

Reisidokumendi liik on valitav väärtus eelnevalt sisestatud püsiandmetest. Dokumendi numbrina saab sisestada kuni 25 sümbolit. Reisidokumendi numbri väljale ei saa sisestada kirjavahemärke ja muid analoogseid sümboleid. Näiteks Venemaa Föderatsiooni reisidokumendi esimese kahe numbri ja järgnevate numbrite vahel olevat sümbolit No. Sellisel kujul reisidokumendi number kirjutatakse ühe numbrite reana.

Väljaandja riik on valitav väärtus eelnevalt sisestatud püsiandmetest. Kui dokumendi väljaandja riik ei kattu taotleja kodakondsuse riigiga, annab viisaregister selle kohta hoiatuse. Sellised olukorrad võivad tekkida, kui reisidokument on välja antud teise riigi kodanikule (näiteks pagulase reisidokument). Hoiatuse eesmärk on juhtida menetleja tähelepanu sellele erinevusele, kuna reeglina on reisidokumendi kasutaja sama kodakondsusega, mis riik dokumendi väljastanud ja erinevus nendes andmetes on pigem erand.

Vajadusel saab andmeid korrastada või siis kinnitada olemasolevate andmete õigsust, salvestades taotluse andmed olemasolevate andmetega. Reisidokumendi välja andnud asutus lisatakse vabatekstina kuni 50 sümbolit. Reisidokumendi kehtivuse algus- ja

lõpukuupäev sisestatakse formaadis (pp.kk.aaaa). Reisidokumendi kehtivuse lõpu kuupäeva puhul tuleb jälgida, et dokumendi kehtivusaeg oleks kolm kuud pikem viisa antavast kehtivusajast. Nimetatud nõue tuleneb viisaeeskirjast (EÜ, 810/2009).

Elukutse valitakse eelnevalt sisestatud valikutest. Elukutse on vajalik selleks, et teatud alukutsete esindajate puhul on menetluses ette nähtud erandid või privileegid. Näiteks viisatasust vabastamine või kindlustuse mittenõudmine. Kui see valikutes puudub, siis saab seda sisestada eraldi väljale. Tööandja nimetuse saab sisestada vabatekstina. Tööandja aadress sisestamisel saab indeksi ja maja või korteri numbriga sisestamisel kasutada ainult numbreid. Viisaregister ei luba nendele andmeväljadele sisestada tähti või muid sümboleid.

Sisestatakse viisa liik ja liigi kood, mis on valitav etteantud valikust. Seda välja ei saa muuta.

Sihtliikmesriikide valikus on Schengeni riigid, milledest on vaikimisi valitud Eesti. Valitud võib olla kuni kolm sihtliikmesriiki. Tuuakse välja ka taotleja varasemad viisad, mis on antud viimase kolme aasta jooksul. Märgitakse vaid viisade alguse ja lõpu kuupäevad. See annab infot selle kohta, kui palju ja milliste kehtivusaegadega on taotlejale varasemalt viisad antud. See info on oluline välisesindustele. Piiril antavate viisade osas sellel infol autori arvates väga olulist väärtust ei ole.

Sisestatakse peamine reisieesmärk, milleks vaikimisi on taotluse registreerimisel sisestatud eesmärk. Reisi eesmärgi valik on kohustuslik ja seda välja ei saa jätta tühjaks. Reisi peamisele eesmärgile saab lisaväljal lisada ka valiku täpsustuse, kui see on vajalik. Peamisele reisieesmärgile saab lisaks valida muud eesmärgid, mis ei ole küll kohustuslikud, kuid soovituslikud juhtudel kui eesmäärke on rohkem kui üks.

Sisestatakse saabumise ja lahkumise kuupäev.

Sisestatakse Schengenisse sisenemise riik ehk riik, mille välispiiri esimesena ületatakse. Välispiiril viisa taotlemisel on selleks alati Eesti. Välisesindustes aga ka mõni muu Schengeni liikmesriik, mille kaudu Eestisse reisitakse.

Sisestatakse külastatava isiku, hotelli või peatumiskoha nimi, aadress, telefon ja faks, et vajadusel oleks võimalik hiljem isikut kätte saada või kontrollida tema viibimist

peatuskohas. See võib osutada vajalikuks näiteks isiku Eestisse saabumise või viibimise asjaolude muutumise tõttu.

Taotleja kindlustuse andmetest sisestatakse poliisi kehtivuse lõpu kuupäev, mis ei tohi olla varasem jooksvast kuupäevast. Kui taotlejal ei ole kindlustuse olemasolu kohustust, saab märkeruutu teha valiku „Kehtib kindlustuseta“. Kindlustuse olemasolust võib vabastada näiteks meremehed, kellel on juba oma ametialase tegevuse tõttu kindlustus olemas. Taotleja kulude kandjana saab valida kas taotleja ise, sponsor või muu.

Viisataotlusel saab lisade plokis ära näidata, millised dokumendid on taotlusele lisatud paberil ning lisada dokumente failidena. Lisatud faile saab ka eemaldada. Taotluse lisad paberil võivad olla pass, kutse, noot, reisikindlustus, sõidupiletid, rahalised vahendid, majutus, perekonnaseisudokumendid, leping, garantiikiri, vautšer, veoluba, volitus, väljavõtte kinnistusregistrist ja muu reisidokument. Failidena saab lisada elektroonilisi lisadokumente.

3.2 Biomeetriliste andmete lisamine.

Taotleja foto skaneerimiseks avatakse viisaregistris taotluse menetlemise vorm „Biomeetria“, millel valitakse nupp „Hõiva foto“. Avaneb foto hõivamise aken. Taotleja foto peab olema eelnevalt elektroonilisel kujul arvutisse salvestatud, kasutades selleks taotlusega kaasas oleva foto, reisidokumendis oleva foto skaneerimist või tehakse foto kohapeal. Autori poolt läbi viidud vaatluse tulemusel selgus, et foto saamiseks kasutatakse Tallinna kordonis ja Tallinna piiripunktis erinevaid võimalusi. Kui Tallinna kordonis kasutatakse peamiselt foto tegemiseks fotoaparaati, siis Tallinna piiripunktis skaneeritakse foto kas taotlusega kaasas olevalt fotolt või reisidokumendis olevast fotost. See ei ole siiski täielik reegel, vaid pigem menetleja poolne valik. Viisaeeskirjas (EÜ, 810/2009) on sätestatud, et foto skaneeritakse või tehakse taotluse esitamise ajal. Seega on mõlemad variandid korrektsed.

Parima ja värskema foto saamiseks on autori poolne soovitus teha foto kohapeal juhtudel, kui taotleja poolt esitatud foto ei ole hea kvaliteediga või reisidokumendis olev

foto on väga vana. ICAO (ICAO, 2015) soovitus on, et foto ei oleks vanem kui kuus kuud.

Foto hõivamise etapid on järgmised:

Foto valimine failisüsteemist.

Vajutades foto hõivamise aknas nupule „Ava fail“, avaneb faili valimise kuva ning ametnik saab arvutist valida sinna eelnevalt salvestatud foto. Foto valimisel tuleb vajutada nupule „Open“, misjärel käivitub automaatne silmade asukoha määramise ja normaliseerimise protsess ning faili valimise kuva sulgub. Pärast kuva sulgumist avaneb hõivetarkvara põhivaates koos algse fotoga ka normaliseeritud foto. Foto salvestamiseks tuleb vajutada nupule „Aktsepteeri“.

Foto skaneerimiseks tuleb vajutada nupule „Skaneeri“. Pärast skaneerimise lõpetamist algab automaatne silmade asukoha tuvastamise ja normaliseerimise protsess. Edukalt lõppenud protsessi tulemusena kuvatakse skaneeritud algfoto koos automaatselt määratud silmade asukohaga ja normaliseeritud dokumendifoto. Foto salvestamiseks tuleb vajutada nupule „Aktsepteeri“. Skaneeritud fotot saab ka käsitsi normaliseerida. Autori arvates on parem kasutada automaatset normaliseerimist ja käsitsi normaliseerimist kasutada vaid juhtudel kui automaatne normaliseerimine ei anna rahuldavat tulemust.

Teatud juhtudel võib tekkida vajadus skaneerida dokumendifotosid, mille küljesuhe või suurus ei võimalda korrektset automaatset normaliseerimist. Sellisel juhul jääb pärast automaatset normaliseerimist dokumendifoto servadesse foto taust ja/või hall serv. Selleks, et halli serva ei jääks, saab pärast automaatset normaliseerimist vajutada nupule „Normaliseeri käsitsi“. Seejärel avaneb vaade, milles saab valida fotol ala, mida dokumendifotoks kasutatakse. Kuvatud on kaks värvilist ristkülikut, mis tuleb fotol õigele kohale nihutada. Õige asetuse on selline, et punane ristkülik ei lähe üle foto serva (taust ei jää ristküliku sisse) ning sinise kasti alumine serv on võimalikult fotol oleva isiku lõua juures ja ülemine serv pealae juures. Vajutades nupule „Aktsepteeri“, kuvatakse käsitsi normaliseeritud foto.

Tarkvara proovib kohe pärast foto failist laadimist või skaneerimist tuvastada automaatselt silmade asukohta. Kui silmade asukoha tuvastamine ebaõnnestub, kuvatakse teade „Silmade asukohta ei leitud“ ning kuvatakse ainult algpilt. Sellisel juhul tuleb

silmade asukoht käsitsi määrata. Silmade asukoha käsitsi määramiseks tuleb põhivaates vajutada nupule „Määra silmade asukoht“. Seejärel avaneb silmade asukoha käsitsi määramise kuva. Silmade asukoha käsitsi määramiseks tuleb hiire vasaku klahviga vajutada silmade nurkades. Ei ole oluline, kumba silma esimesena markeerida või kumba silma nurka. Arvutihiire vasaku klahvi vajutamisel tekib näokujutisele nähtav valge ruut. Silma teise nurga markeerimisel tekib rist, mis tähistab kahe ruudu vahelise joone keskpunkti, mis on silma keskkoh. Pärast silmade asukoha määramist muutub aktiivseks nupp „Aktsepteeri“, mille vajutamisel kinnitatakse käsitsi määratud silmade asukoht. Õnnestunud määramise korral kuvatakse foto hõive põhivaates tekst „Silmade asukoht on määratud“. Samuti tekivad põhivaates algpildile silmade asukohta tähistavad valged ristid. Seda informatiivset teksti on näha väga lühikest aega, sest pärast silmade asukoha määramist käivitub automaatselt normaliseerimine. Foto salvestamiseks tuleb vajutada nupule „Aktsepteeri“.

Vajutades hõivetarkvara põhivaates nupule „Salvesta algpilt“, on võimalik normaliseeritav algne foto arvuti kõvakettale salvestada. Algne foto on näiteks skaneeritud foto. Pärast nupule „Salvesta algpilt“ vajutamist avaneb uus aken, kus saab valida faili salvestamise asukoha ning määrata faili nimi.

Teatud juhtudel võib ette tulla, et normaliseeritav foto on liiga tume või udune. Sellistel juhtudel on võimalik hõivetarkvara abil fotot teravustada või heledamaks muuta. Kui hõivetarkvara on lõpetanud foto normaliseerimise ning kuvab nii algset fotot kui ka normaliseeritud fotot on võimalik kasutada nuppu „Teravamaks“. Teravamaks tegemise nupule saab vajutada ainult ühe korra ning seejärel muudetakse normaliseeritud foto teravamaks. Kui soovitud teravus on saavutatud võib vajutada nupule „Aktsepteeri“ ning teravustatud foto lisatakse viisaregistrisse. Kui foto kvaliteet muutub teravustamise käigus halvemaks, saab algseisu taastada vajutades nupule „Normaliseeri“.

Kui hõivetarkvara on lõpetanud foto normaliseerimise ning kuvab nii algset fotot kui ka normaliseeritud fotot on võimalik kasutada nuppu „Heledamaks“. Heledamaks tegemise nupule saab vajutada kuni neli korda ning iga vajutuse korral muudetakse normaliseeritud foto ühe astme võrra heledamaks. Kui soovitud heledus on saavutatud võib vajutada nupule „Aktsepteeri“ ning heledamaks muudetud foto salvestatakse viisaregistrisse. Kui foto muutub liiga heledaks, saab algseisu taastada vajutades nupule „Normaliseeri“.

Foto hõivamise tarkvarasse on kasutaja abistamiseks ja kvaliteetse ning nõuetele vastava foto saamiseks sisse ehitatud fotode kvaliteedikontroll, mis kuvab tabelis 3 (Tabel 3) toodud teateid hõivetarkvara ülemises osas. Automaatne kvaliteedikontroll kuvab kolme sorti teateid – informatiivsed teated kollasel taustal ning hoiatavad teated punasel taustal, millede ilmnemisel tuleb võimalusel hõivata uus foto. Rohelisel taustal teade kinnitab foto piisavat kvaliteeti.

Tabel 3. Kvaliteedikontrolli teated (allikas: sõrmejälgede hõivetarkvara keskkond)

Teated	Võimalik lahendus
Liiga madal resolutsioon	Kvaliteetsema pildi hõivamine.
Halb küljesuhe	Korrektsete mõõtmetega pildi hõivamine.
Silmad on kinni	Avatud silmadega pildi hõivamine (vajadusel käsitsi silmade asukohtade määramine).
Halb hallskaala	Võimalusel uue pildi hõivamine.
Nägu ei ole otse	Võimalusel uue pildi hõivamine.
Valgustus ei ole ühtlane	Võimalusel uue pildi hõivamine.
Halb säritus	Võimalusel uue pildi hõivamine.
Foto vastab nõuetele	
Silmade asukoht on määratud	

Juhul, kui kvaliteedikontroll tuvastab rohkem kui ühe probleemi fotoga, siis kuvatakse teated üksteise järel kõige kriitilisema vea tausta värviga püstkriipsuga eraldatuna ning uue pildi hõivamise soovitus ei kuvata. Näiteks „Liiga madal resolutsioon | Halb hallskaala | Nägu ei ole otse“. Sellistel puhkudel tuleb võimalusel hõivata uus foto. Autori poolt läbi viidud intervjuudes vastasid kaks intervjuueeritavat, et on esinenud probleeme foto hõivamisega viisaregistrisse. Näiteks mitme taotluse menetlemise korral ei võimaldanud süsteem peale esimese taotluse foto lisamist enam järgmist fotot salvestada. Selleks tuli andmebaas taaskäivitada. Nagu ka sõrmejälgede hõivamise puhul on autor seisukohal, et hõivetarkvara tuleb arendada selliselt, et see töötaks viisaregistriga koostöös laitmatult.

Viisataotleja daktüloskopeeritakse (hõivatakse sõrmejäljed) viisataotluse esitamisel Eesti Vabariigi välisesinduses või viisa taotlemisel piiripunktis, kui teda ei ole varem viisa andmise taotlemisel daktüloskopeeritud või viimasest daktüloskopeerimisest on möödas rohkem kui 59 kuud (Siseministri määrus, 2015).

Taotleja sõrmejälgede skaneerimiseks avatakse viisaregistris taotluse menetlemise vorm „Biomeetria“. Vormil on võimalik valida, kas sõrmejäljed on nõutud või mitte ja kas sõrmejäljed on või ei ole hõivatavad. Täiskasvanutel on sõrmejälgede nõutavuse märkeruut vaikimisi märgitud. Alla 12-aastaste laste puhul on märkeruut märgistamata. Sõrmejälgede mittehõivatavuse märkeruut on vormil nähtav, kui sõrmejäljed on nõutud. Märkeruut märgistatakse, kui sõrmejälgede hõivamine on nõutud, kuid mingil põhjusel ei saa seda teha. Märkeruudu märgistamisel ilmub põhjuse selgituse lisamise vabateksti väli.

Taotlejalt hõivatakse kümme sõrmejälge, mis kogutakse otsevajutusega ja registreeritakse digitaalselt. Sõrmejäljed võetakse kooskõlas Rahvusvahelise Tsiiviillennundusorganisatsiooni standardite ja komisjoni 22. septembri 2006. aasta otsusega 2006/648/EÜ (millega nähakse ette viisainfosüsteemi väljatöötamisega seotud biomeetriliste tunnuste standardeid käsitlevad tehnilised kirjeldused) (EÜ, 648/2006).

Sõrmejälge peetakse maailmas üheks peamiseks biomeetriliseks tunnuseks ja see on ka enamlevinud. Nagu kirjutavad Kisku, Gupta ja Sing raamatus „Advances in Biometrics for Secure Human Authentication and Recognition“ (Kisku, Gupta, Sing, 2014, lk 19), on parim meetod isikusamasuse tuvastamiseks kasutada sellist karakteristikut, mis on igale isikule ainuomane ja kordumatu ning mida ei saa lihtsalt järgi teha. Tuvastamise taset tõstab veelgi mitme biomeetrilise komponendi kasutamine. Näiteks kasutada näobiomeetriat (foto) ja sõrmejäljebiomeetriat koos. Selleks lisataksegi viisataotluse juurde nii kasutaja foto kui ka sõrmejäljed. Foto aitab kontrollimisel tuvastada, kas tegemist on sama isikuga ja kindluse sellele annab automaatne sõrmejäljekontroll.

Sõrmejälgede hõivamise tarkvara käivitatakse viisaregistris „Biomeetria“ leheküljelt vajutades nupule „Skaneeri sõrmejalg“. Tarkvara käivitumisel avaneb eraldi aken hõivetarkvaraga.

Sõrmejälgede hõivamise protsess koosneb järgmistest etappidest:

- erandite (mittehõivatavate sõrmede, kui neid on, valik) märkimine. Erandid tuleb märkida enne hõivamise algust. Hõivamise käigus erandeid muuta ei saa. Erandeid saab uuesti märkida teise käe sõrmejälgede hõivamisel.
- hõivamine;
- haldamine;
- aktsepteerimine.

Erandid on juhtumid, mille puhul sõrmejälge ei ole võimalik hõivata või seda ei ole võimalik hõivata piisava kvaliteediga (kvaliteedi taseme määrab tarkvara).

Võimalik on valida järgmiseid erandeid:

- kahjustatud;
- ajutiselt mittehõivatavad;
- jäädavalt mittehõivatavad.

Vastava valiku tegemiseks tuleb vajutada kuvatud käekujutistel vastavatel sõrmedel ja teha valik kõrvalasuva nupuga.

Vajutades nupule „Hõiva“, markeerib tarkvara kohustuslikud sõrmed kollaselt ning kuvab ametnikule juhise „Palun hõivata parema käe neli sõrme vajutades“. Viisataotleja asetab parema käe neli sõrme skanneri hõivealale. Vajadusel tarkvara juhendab sõrmede skannerile korrektselt asetamist. Tarkvara kuvab hõive tulemuse visuaalselt. Ebapiisava kvaliteediga hõivatud sõrmejäljed kuvab tarkvara punaselt ja piisava kvaliteediga hõivatud sõrmejäljed roheliselt. Ebapiisava kvaliteediga sõrmejälgede kohta annab tarkvara ametnikule soovitusel, kas vajutada tugevamalt, niisutada või kuivatada sõrme, vale hõivatud sõrmede arv või vahetuses käed. Mittekorrektse hõive puhul jooksev hõive kustutatakse ja korratakse hõivet. Pärast kolmandat ebakvaliteetset hõivet ignoreeritakse automaatselt kvaliteedi kontroll ja ebapiisava kvaliteediga hõivatud sõrmejäljed saab jätta hõivamata või hõivata madalama kvaliteediga.

Kui parema käe neli sõrme on skaneeritud, siis korratakse skaneerimist vasaku käe nelja sõrme kohta, seejärel skaneeritakse pöidlad. Mõlemad pöidlad skaneeritakse korraga.

Autori poolt Tallinna piiripunktis läbi viidud vaatluse põhjal ilmnes, et sõrmejälgede hõivamine on viisamenetluse protsessi üks keerulisemaid etappe, mis mõjutab ka menetluseks kuluvat aega. Mõningatel juhtudel kulus sõrmejälgede hõivamiseks mitmeid minuteid. Mõnel taotlejal tuli sõrmejälgede hõivamiseks teostada kolm kuni neli katset. Autori poolt läbi viidud intervjuudes tõid mitmed intervjuueeritavad samuti välja probleemid sõrmejälgede hõivamisel. Autori hinnangul tuleb sõrmejäljeskannereid regulaarselt uuendada kaasaegsemate vastu, et sõrmejälgede hõivamine oleks nii taotlejale kui ka menetlejale võimalikult lihtne ja kiire ning samas hõivatud sõrmejäljed kõrge kvaliteediga. Tallinna kordonis tehtud viisamenetluse vaatlusel sõrmejälgede hõivamist ei tehtud, kuna need kanti taotleja varasemalt taotluselt üle.

Haldamise lehel kuvatakse ülevaade sõrmejälgede hõive lõplikust seisust või vaheseisust. Lehel kuvatakse sõrmejälgede hõivamise statistikat ja muid näitajaid.

Tallinna piiripunktis selgus, et sõrmejälgede hõivamisega on rohkem inimlikust faktorist tulenevaid probleeme, kui et tehnilisi. Autori hinnangul saab seda probleemi leevendada menetlejate teadlikkuse tõstmisega ja oskusega taotlejat sõrmejälgede andmisel juhendada.

Järgnevalt annab autor soovitusel, mida järgida sõrmejälgehõive käigus parima kvaliteediga sõrmejälgede saamiseks.

Ideaalne kõrgus hõive teostamiseks on küünarnukikõrgus. Skanner tuleb paigutada tugevast valgusallikast kaugemale. Suurte erinevuste vältimiseks skanneri hõiveala pinna ja hõivatavate sõrmede temperatuuri vahel, peaks ruumi temperatuur olema vahemikus 18° – 25° C. Et vältida skanneri liikumist hõive ajal, peab skanner olema õigesti ja kindlalt lauale asetatud. Libisemise vältimiseks võib kasutada alusmatte. Skanneri hõiveala pind tuleb alati enne hõivamist puhastada. Parema tulemuse saavutamiseks võib vajadusel kasutada kuiv ja pehmet tekstiili või paberit liiga niiskete (higistamine) sõrmede kuivatamiseks või niisutatud patja liiga kuivade või külmade sõrmede niisutamiseks. Hõive ajal ei tohi kätt liigutada. Suunata käsi, sõrm, põial või põidlad vertikaalselt skanneri hõivepinna poole. Käe liikumise suund peab olema skanneri hõiveala pinnaga ristipidine. Nelja sõrme asetamisel hõiveala pinnale tuleb jälgida, et kõik sõrmed oleksid hõivealal. Vajadusel tuleb sõrmede asendit korrigeerida. Kõik sõrmed tuleb skanneri hõiveala pinnale asetada koos, mitte algul üks sõrm ja seejärel

teised. Sõrmed ei tohi asetseda liiga püstiselt (sõrmeotstega hõivealal), küljega, diagonaalis hõivealaga, liiga laiali või liiga koos, üle hõiveala serva, risti. Sõrmed tuleb skannerile suruda mõõduka survega, mitte liiga õrnalt ega ka mitte liialt tugevalt. Liiga tugev surumine võib põhjustada liiga tumeda sõrmejälje kujutise. Juhul kui sõrmed on liiga kuivad, tuleb suruda tugevamini või hoida kätt skanneril kauem. Hõive ajal ei tohi sõrmi liigutada.

3.3 Viisa andmise otsustamine, kleebise trükkimine ja dokumenti kinnitamine.

Peale viisa andmise otsuse saamist selleks volitatud ametniku poolt (Politsei- ja Piirivalveamet, 2014), valib menetleja peale andmete sisestamise lõpetamist valiku „Otsus“, mis avab otsustamise vormi. Vaatluse ja intervjuude vastustest selgus, et viisa andmise otsuse teeb tegelikult menetleja, mis on autori hinnangul õige, kuna kogu viisamenetluse protsess viiakse läbi koheselt, ilma vahepealse otsustusprotsessita. Sellest tulenevalt tuleks autori hinnangul muuta viisa andmise otsustamisel volituse andmise normi ja anda otsustusõigus menetlejale.

Otsustamise väljal saab teostada järgmisi kontrole:

- reisdokumendi tunnustamise kontroll;
- rahvastikuregistri kontroll;
- sissesõidukeelu kontroll;
- viimase 6 kuu piiriületuste kontroll.

Viisa väljastamise otsusel märgitakse ära viisa kehtivuspiirkond, kordsus, märkus kleebisel, viibimispäevade arv, viisa kehtivuse alguse ja lõpu kuupäev.

Ametnik teeb viisaregistris rahuldava või keelduva otsuse, mis salvestatakse süsteemis. Viisataotlus saab seejärel olekuks otsustatud. Välispiiril antava viisa rahuldava otsuse korral muutub valitavaks väljaks viisa andmise alus, mille täitmine on kohustuslik. Valikud saavad olla laevapere liige töötamise alustamiseks või lõpetamiseks või tööle

asumiseks teisel laeval või viisa taotlemine humaansetel kaalutlustel. Keelduva otsuse puhul ilmub väli „Keeldumise alus“, mille täitmine on kohustuslik. Vaba tekstina saab lisada kommentaari. Otsuse vormil on nähtavad ka registreerija, sisestaja ja otsustaja nimed, mis tulevad süsteemi poolt automaatselt ja ei ole muudetavad.

Viisa andmine vormistatakse viisakleebise kandmisega välismaalase reisidokumenti või reisidokumendi vahelehele (Välismaalaste seadus, 2009).

Eesti poolt väljastatavate viisakleebiste hankimise eest vastutab Välisministeerium. Politsei- ja Piirivalveameti logistikabüroo varahaldustalitus tellib kleebised Välisministeeriumilt. Varahaldustalitus varustab allüksuseid kleebistega vastavalt nende poolt esitatud tellimustele. Piisava kleebiste varu eest vastutab iga allüksus ise.

Viisakleebiste tellimist, transporti, hoiustamist, maha kandmist, jms. reguleerib Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 28.10.2015 käskkiri nr 243 „Rangel arvel dokumentide ja dokumendiblankettide käitlemise korra kinnitamine“. (Politsei- ja Piirivalveamet, 2015).

Struktuuriüksustele viisakleebiste blankettide tellimine, arvele võtmine, edastamine, maha kandmine ja hävitamine toimub läbi PPA administratsiooni logistikabüroo varahaldustalituse. Maha kantakse ja hävitatakse viisakleebised, mis on trükkimise käigus rikunud ja mida ei saa enam väljastamiseks kasutada. Näiteks viisakleebise rikkumine printeri vea tõttu (ebaõige asend, andmeväljade kanded valedes kohtades, kinni kiilumine jms.). Sellised kleebised tunnistatakse viisaregistris praagiks ja saadetakse füüsiliseks hävitamiseks varahaldustalitusele.

Struktuuriüksustes korraldatakse viisakleebiste blankettide hoidmine nii, et oleks välistatud nende sattumine kõrvaliste isikute kätte. Tallinna kordonis ja Tallinna piiripunktis läbi viidud vaatluse tulemusel leidis kinnitust, et viisakleebiseid hoitakse selleks ette nähtud seifis, mille võti on kättesaadav vaid viisamenetluse õigust omavatele ametnikele ja asub hoiul kordoni või piiripunkti vahetuse vanema juures.

Kleebise täitmise nõuded on ära toodud viisaeeskirja VII lisas (EÜ, 810/2009).

Viisakleebise trükkimise vormil saab kleebiseid trükkida. Nupuga „Trüki“ käivitatakse kleebise trükkimise toiming. Kleebise trükkimist saab katkestada nupuga „Katkesta“. Kui ametnik avastab kleebise trükkimise faasis andmetes vea, saab ta nupu „Paranda“ abil

minna tagasi taotluse vormile ja teha vastavad parandused või korrektuurid. Paranduste järel taotluse uuesti salvestamisel tühistatakse viisa andmise otsus ja taotluse kohta tuleb teha uus otsus. Pärast viisakleebise trükkimist avaneb trükkimise kontrollimise vorm. Vormil saab trükkimise tulemuseks märkida, kas trükkimine õnnestus, trükkimine ebaõnnestus ja kleebist saab veel kasutada või trükkimine ebaõnnestus ja kleebist ei saa enam kasutada. Kõiki valikuid tuleb kinnitada „Kinnita“ nupuga. Valiku „Trükkimine ebaõnnestus, kleebist saab veel kasutada“ puhul saab sama kleebist trükkida uuesti. Valiku „Trükkimine ebaõnnestus, kleebist ei saa enam kasutada“ puhul tuleb trükkimiseks võtta järjekorras järgmine kleebis. Rikutud kleebis tunnistatakse praagiks ja kantakse maha. Praagiks tunnistamine ja maha kandmine toimub elektroonselt viisaregistris. Kleebis edastatakse füüsiliseks hävitamiseks varahaldustalitusele. Intervjuudes antud vastustes töid intervjueeritavad välja, et kleebise trükkimisel võib esineda probleeme printeriga (trükkib andmed valesse kohta, kleepub kinni, läheb viltu vahele jms.). Selleks, et viisakleebise trükkimine õnnestuks ja vältida võimalikke probleeme, kasutavad menetlejad praktikas lahendust, kus esmalt tehakse tavalisele paberile proovitrükk. Kui proovitrükk näitab, et kõik on korras, siis trükitakse viisakleebis. Nii Tallinna kordonis kui ka Tallinna piiripunktis tegid vaatluse ajal mõlemad menetlejad proovitrüki.

Kleebise kinnitamisel taotleja reisidokumendi lähtutakse viisaeeskirja artiklis 29 ja VIII lisas toodud nõuetest (EÜ, 810/2009). Trükitud viisakleebis kinnitatakse taotleja reisidokumendi esimesele lehele, millel ei ole sissekandeid ega templeid. Viisakleebis joondatakse reisidokumendi lehe servaga. Kleebise masinloetav ala peab olema lehe välimise servaga kohakuti. Viisat andva ametiasutuse pitsat lüüakse osasse „MÄRKUSED” selliselt, et see ulatub kleebisest üle reisidokumendi lehele. Juhul kui elektrooniliselt skaneeritav osa tuleb täitmata jätta, võib sellele alale lüüa pitsati, et muuta see kasutamiskõlbmatuks. Pitsati suurus ja sisu määratakse kindlaks liikmesriigi siseriiklike normidega. Välispiiril kasutatava viisade kinnitamise pitsati kujundus on sätestatud piirikontrolli juhendi „H“ osas Viisamenetlus ja –kontroll (Politsei- ja Piirivalveamet, 2013). Välispiiril kasutatavate pitsatite valmistamise korraldab Politsei- ja Piirivalveameti arendusosakonna integreeritud piirihalduse büroo. Pitsati märgis tehakse kummist ning selle läbimõõt on 15 mm. Märgisele kantakse kirjed “PIIRIVALVE“ ning

prefektuuri nimetus ("PÕHJA", "IDA", "LÕUNA" ja "LÄÄNE"). Pitsatid on nummerdatud ning igal prefektuuril algab number 1 (ühest). Kirjete vahel on sümbol "***".

Pitsatid väljastatakse üksusele saatelehe alusel. Need kinnistatakse ametnikele, kes menetlevad viisataotlusi.

Pitsatit võib ametnik kasutada ainult viisa kinnitamisel reisidokumenti, viisa tühistamisel ja kehtetuks tunnistamisel templijäljendite "TÜHISTATUD" ning "KEHTETUKS TUNNISTATUD" kinnitamiseks ning riigilõivukviitungil allkirja kinnitamiseks.

Ametnik, kellele on pitsat kinnistatud, peab tagama, et oleks välistatud selle füüsiline kahjustamine ja takistatud selle sattumine kõrvaliste isikute kätte. Senises praktikas ei ole ükski pitsat läinud kaduma või seda kasutatud selleks mittevõlgitud ametniku poolt.

Pärast teenistuskohustuste täitmise lõpetamist (puhkepäevadele või puhkusele minek, teenistusest kõrvaldamine või vabastamine jms.) peab ametnik andma pitsati hoiule üksusesse. Üksuse juht korraldab pitsatite hoidmise üksuse võimalusi arvestades nii, et oleks välistatud nende kasutamine kõrvaliste isikute poolt ning nende kadumine.

Kuigi pitsatite kasutamise ja hoiustamisega ei ole praktikas esinenud probleeme, on autor seisukohal, et personaalsetel pitsatitel puudub vajadus, kuna viisa väljastanud ametniku nimi salvestatakse viisaregistri logidesse, kust seda on alati võimalik järgi kontrollida. Pitsati eesmärk on siduda viisakleebis dokumendiga, mitte viisa väljastaja tuvastamiseks. PPA teenindustes on juba kasutusel üks pitsat, mida kasutavad kõik vastava teeninduse menetlejad. Autor teeb ettepaneku kaotada välispiiril viisade andmisel personaalsed pitsatid ja võtta kasutusele igas üksuses üks pitsat, mida kõik menetlejad viisakleebiste kinnitamiseks kasutavad. See looks ka protseduuride ühetaolisuse kogu PPA-s.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada välispiiril viisamenetlust reguleerivate kehtivate õigusaktide, PPA juhendite ja juhiste ning välispiiril viisamenetluse korralduse järgimist viisamenetluse protsessis ning leida võimalused viisamenetluse protsessi arendamiseks.

Lõputöö eesmärk on saavutatud ning uurimisküsimustele on leitud vastused. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks autor analüüsis viisamenetlusega seonduvat seadusandlust, PPA poolt kinnitatud viisamenetluse juhendite ning välispiiril viisade väljastamise statistikat, võrdles vaatlustulemuste vastavust viisamenetluse regulatsioonidele ning selgitas välja vaatlustulemuste ning intervjuude põhjal võimalused viisamenetluse protsessi arendamiseks.

Tuginedes läbiviidud vaatluste ja intervjuude tulemustele ning sealt tulenevatele järeldustele teeb käesoleva töö autor järgnevad ettepanekud välispiiril viisamenetluse korraldusele muutmiseks ja arendamiseks:

- Välispiiril viisa andmise otsuse võiks teha taotlust menetlev ametnik, mitte üksuse juht. Praktikas ei osale juht realselt menetluse juures ja tema otsustusõigus on subjektiivne. Samuti ei ole üksuse juht tööl ööpäevaringselt, et teha otsuseid ka töövälisel ajal. Taotlejaga tegeleb ja esitatud dokumente kontrollib menetleja ning vastutus otsuse suhtes lasub praktikas temal. Autor teeb ettepaneku muuta olemasolevat PPA peadirektori volitamise käskkirja selliselt, et viisa andmise otsuse võib teha taotlust menetlev ametnik.
- Kuna piirikontrolli juhend „H“ - osa Viisamenetlus ja -kontroll on peamine regulatsioon, mida menetlusprotsessides järgitakse, on selle sisu ja kaasaegsus olulise tähtsusega. Seetõttu tuleb juhendit jooksvalt muuta ja täiendada vastavalt muutustele seadusandluses ja protsessides. Kuna juhendi muutmiseks ei ole enam nõutav peadirektori käskkiri ja seda on lihtsam ning kiirem teha, teeb autor ettepaneku juhendi operatiivse ja õigeaegse kaasaegsena hoidmise vastutus panna teenuse planeerijale.

- Viisamenetluses kasutatavad tehnilised vahendid peaks hoidma regulaarselt ajakohased, planeerides selleks vajalikke eelarvelisi vahendeid ja kasutades võimalusel välisrahastuse toetust erinevate projektide näol. Kuna tehnoloogia areng on kiire, siis on tõenäoline tekkima võimalus, et mõni tehniline komponent ühel hetkel enam ei toimi. Kuigi tehniliste vahendite soetamist korraldab SMIT, teeb autor ettepaneku vahendite ajakohase hoidmise planeerimise ülesanne panna teenuse planeerijale.
- Biomeetria hõivamiseks kasutatavat tarkvara tuleks arendada ja uuendada selliselt, et oleks tagatud selle sujuv ja töökindel koostöö viisaregistriga. Tarkvara arendamise ja uuendamise juures peab tagama koostalitusvõime viisaregistriga. Tarkvara toimimise tagab SMIT, aga autor teeb ettepaneku kõikidesse arendustesse ja testimistesse kaasata aktiivselt ka teenuse planeerija.
- Viisakleebiste kinnitamiseks ette nähtud personaalsetel pitsatitel puudub praktikas vajadus, kuna viisa väljastanud ametniku nimi salvestatakse viisaregistri logidesse, kust seda on alati võimalik järgi kontrollida. Autor teeb ettepaneku personaalsete pitsatite kaotamiseks ja võtta kasutusele üksuses üks pitsat, mida kõik menetlejad viisakleebiste kinnitamiseks kasutavad. Vastav muudatus tuleb kajastada piirikontrolli juhendi „H“-osas.
- Autori poolt läbi viidud intervjuudes toovad intervjuueeritavad välja, et Välisministeeriumi poolt kasutatavat eelviisataotlust võiks kasutada ka välispiiril viisa taotlemisel. Autor nõustub tehtud ettepanekuga ja selle võimaluse võiks lisada välispiiril viisa taotlemise protsessi. Sellist võimalust saaksid kasutada meremeestest viisataotlejad, kelle taotlusi täidavad reeglina neid esindavad agenteerimisfirmad. Rakenduse kasutuselevõtuks on PPA-l tehniline võimekus olemas, muuta tuleks juhendmaterjale.

SUMMARY

There are 73 pages in total in the present thesis.

The thesis consist of three chapters.

The aim of the present thesis is to examine how visa proceedings are in line with requirements of issuance of the visas at the external border regarding legislation, guidelines and instructions of the Estonian Police and Border Guard Board and identify opprtunities to enhance visa issuance process.

To achive the aim the author set of research questions, described the legal legislations and visa processes, carried out the observations in Tallinn Border Guard Station and Tallinn Border Crossing Point and interviewed four officials. On the basis of the observations and intrviews the author makes proposals to introduce changes in the theoretical guidance materials and if necessary, also to the legislation. Also the author presents proposals to enhance the visa processes and activities, what can be take into account in the planning of the future enhances and plan necessary activities and fundings in prospective basis.

Conclusions reached in current thesis could be applied to enhance the visa proceedings at the external border and plan the future enhances. The author of the thesis considers that the present thesis has a practical value, because it can be used for training of officers who will issue visas at the external border.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EÜ) nr 810/2009, 13. juuli 2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri).

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EÜ) nr 767/2008, 9. juuli 2008, mis käsitleb viisainfosüsteemi (VIS) ja liikmesriikide vahelist teabevahetust lühiajaliste viisade kohta (VIS määrus).

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EÜ) nr 399/2016, 9. märts 2016, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivad liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad).

Nõukogu määrus (EÜ) nr 1683/95, 29. mai 1995, ühtse viisavormi kohta.

Nõukogu määrus (EÜ) nr 539/2001, 15. märts 2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud.

Rahvusvahelise Tsiviillennundusorganisatsiooni standardite ja komisjoni otsus (EÜ) nr 648/20016, 22. september 2006, millega nähakse ette viisainfosüsteemi väljatöötamisega seotud biomeetriliste tunnuste standardeid käsitlevad tehnilised kirjeldused.

Viisalihtsustuslepingud. Leitav Välisministeeriumi kodulehelt <http://www.vm.ee/et/viisalihtsustuslepingud>.

Välismaalaste seadus¹. 2009. Riigi Teataja RT I, 23.03.2015, 8.

Viisa andmise menetluses ja viibimisaja pikendamise menetluses daktüloskopeerimise kord. 2015. Riigi Teataja RT I, 22.12.2015, 49.

Visaregistri põhimäärus. 2015. Riigi Teataja RT I, 16.12.2015, 3.

Riigilõivuseadus. 2014. Riigi Teataja RT I, 30.12.2014, 1.

Viisa andmise otsustamisel kooskõlastuse andmise kord ja tähtajad ning viisa andmise kooskõlastamiseks ja Euroopa Liidu ühtses viisainfosüsteemis andmete töötlemiseks pädevad asutused. 2015. Riigi Teataja RT I, 10.12.2015, 5.

Töötasu alammäära kehtestamine. 2015. Riigi Teataja RT I, 22.12.2015, 51.

Politsei- ja Piirivalveamet, 2013. Piirikontrolli juhend „H“ osa Viisamenetlus ja -kontroll. Kinnitatud peadirektori 16.10.2013 käskkirjaga nr 318.

Politsei- ja Piirivalveamet, 2014. Erandina piiripunktis viisa andmise või andmisest keeldumise, viisa tühistamise ja kehtetuks tunnistamise volituste andmine. Peadirektori 30.09.2014 käskkiri nr 282.

Politsei- ja Piirivalveamet, 2015. Rangel arvel dokumentide ja dokumendiblankettide käitlemise korra kinnitamine. Peadirektori 28.10.2015 käskkiri nr 243.

ICAO, 2015. Doc 9303 Machine Readable Travel Documents Seventh Edition, 2015 Part 3: Specifications Common to all MRTDs.

Leitav: http://www.icao.int/publications/Documents/9303_p7_cons_en.pdf

Statistikaamet, 2016. Sadamate ja raudtee kaubamaht oli viimase kümnendi väikseim.

Leitav: <http://statistikaamet.wordpress.com/2016/01/29/sadamate-ja-raudtee-kaubamaht-oli-viimase-kumnendi-vaikseim>

Kisku D. R., Gupta P., Sing J. K. 2014. Advances in Biometrics for Secure Human Authentication and Recognition.

Välispiiril viisade andmise statistika viisaregistrist.

JOONISTE JA TABELITE LOETELU

Joonis 1. Välispiiril väljastatud viisad 2012-2016 (allikas: viisareregister, autori koostatud).....	13
Joonis 2. Välispiiril väljastatud viisade meremeeste osakaal 2012-2016 (allikas: viisaregister, autori koostatud)	14
Tabel 1. Väljastatud viisad üksuste lõikes 2012-2016 (allikas: viisaregister, autori koostatud)	13
Tabel 2. Välispiiril väljastatud viisade kodakondsuste esiviisik (allikas: viisaregister, autori koostatud)	15
Tabel 3. Kvaliteedikontrolli teated (allikas: sõrmejälgede hõivetarkvara keskkond)	31

LISA 1. Intervjuude küsimused ja vastused

1. osa

1. Mis ajast alates/kui kaua olete Teie viisamenetlusega kokku puutunud?

Nr 1. 46 kuud

Nr 2. Üle kümne aasta.

Nr 3. Üle kümne aasta.

Nr 4. Alates 2006/2007 aastast.

2. Millised viisamenetlust reguleerivaid õigusakte Te teate? Nimetage need.

Nr 1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 810/2009 (viisaeeskiri); viisaregistri põhimäärus; viisa andmise menetluses ja viibimisaja pikendamise menetluses daktüloskopeerimise kord; pikaajalise viisa andmise ja viibimisaja pikendamise kord; otsuste tegemise tähtajad, piisavate rahaliste vahendite ja tervisekindlustuslepingu kindlustussumma määr ning pikaajalise viisa ja viibimisaja pikendamise taotlemise vormid; EL komisjoni määrus nr 977/2011, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (VIS ja VIS 0 märke lisamine kleebisele); välismaalaste seadus jms.

Nr 2. Viisaeeskiri. H-osa juhend. Schengeni piirieskirjad. VIS määrus. VMS.

Nr 3. Välismaalaste seadus. Schengeni piirieskirjad. Viisaeeskiri.

Nr 4. Välismaalaste seadus. Viisaeeskiri, Riigilõivu seadus.

3. Millised viisamenetlust reguleerivaid asutusesiseseid juhendmaterjale Te teate? Nimetage need.

Nr 1. D-liiki viisade tühistamine ja kehtetuks tunnistamine; H osa - Viisamenetlus ja - kontroll jms.

Nr 2. H-osa juhend. Otsustamise volitamise kk. Kõige kiiremini leiab need üles TEPI-st. Deltat ei kasuta.

Nr 3. TEPI-s piirikontrolli juhendid.

Nr 4. Piirikontrolli juhend H osa. Juhendid TEPI-s, Praktiline käsiraamat piirivalveametnikele.

4. Kas Teie hinnangul on viisamenetlus piisaval määral reguleeritud (nii rahvusvaheliste kui ka siseriiklike õigusaktidega ning PPA juhenditega)?

Nr 1. Juhindudes olemasolevast praktikast võib väita, et isikul, kes tegeleb C- liiki viisade väljastamisega piiripunktis, on olemas piisav õiguslik raamistik selleks, et oskuslikult viisamenetlust teostada. Käesoleval juhul tuginetakse isiklikule kogemusele ning leitakse, et paljude juhtudel ei täida liigne ülereguleeritus sellele pandud tegelikku eesmärki.

Nr 2. Kogu vajaminev info viisade väljastamiseks on täna leitav. Viisade pikendamiste kohta on infot vähe ja see on riigiti erinev. Samas välispiiril viisasid ei pikendata ja see küsimus on pigem seotud viisade kontrolliga.

Nr 3. Meremeeste puhul on natuke palju. Kindlasti on palju neid, kes tahavad ära kasutada meremehe staatust, aga meie puhul on see kõik kontrollitav, kas meremees

on laeva meeskonnaliige või mitte. Võiks olla lihtsam ja vähem reguleeritud, sest agent vastutab ja garanteerib ning kõik dokumendid ja andmed on kontrollitavad. Võiks olla vähem bürookraatlik. Võiks teha vahet, kas meremees lahkub Eestist otse kolmandasse riiki või läheb mujale Schengeni alale. Esimesel juhul võiks menetlus olla lihtsam. Teisel juhul on arusaadav, et tuleb täita kõiki tingimusi.

Nr 4. On küll.

2. osa

5. Kas Teie hinnangul on tingimused, millistele viisataotleja peab vastama, selged ja piisavad? Mis peaks või võiks lisaks olla?

Nr 1. Võttes nüüd pelgalt aluseks viisaeeskirja, siis selles on konkreetselt sätestatud, millised tingimused peab viisataotleja täitma. Juba niigi sõnaselgelt väljendatud tingimusi täiendavat täpsustamist ei peeta vajalikuks.

Nr 2. On piisavad. Kõigele on mõeldud. Liiga palju nõudeid ja tingimusi ei ole. Lisada ei ole vaja.

Nr 3. Meremeeste puhul on. Raha me ei kontrolli. Pileteid kontrollime. Garantiikirja. Munsterrolli. Midagi juurde vaja ei ole. Kui ohuhinnangust tuleneb, et mingi rahvusgrupp on oht ja kuulub riskigruppi, siis võib-olla nende puhul võiks midagi lisaks olla.

Nr 4. On piisavad.

6. Kas viisataotleja poolt esitatavad dokumendid on Teie hinnangul ammendavad? Kas peaks või võiks midagi olla lisaks?

Nr 1. Kuna olemasolev praktika piirdub üksnes C-liiki viisade väljastamisega- siis viisaeeskirjas loetletud dokumentide esitamine täidab täielikult sellele pandud eesmärgi. Täiendavate dokumentide esitamiseks puudub otsene vajadus, kuna isikud, kellel viisaid väljastatakse on juba üksnes nende staatusest tulenevalt kõrgendatud kontrolli subjektid.

Nr 2. Meremeeste puhul on. Surmajuhtumi korral surmatunnistus. Meremeeste puhul on oluline dokument garantiikiri, millega agenteerimisettevõtte tagab kõik tingimused ja kulud meremehe viibimise ajal. Samuti munsterroll, mis näitab, et meremees lahkub laevalt.

Nr 3. Esitab passi. Rollist näeb, et on meeskonna liige. Vajadusel hotelli broneering. Pileteid. Arvan, et see on ammendav ja midagi lisaks küsida või esitada ei ole vaja.

Nr 4. On ammendavad.

7. Kuidas kontrollitakse viisataotleja ja esitatud dokumentide vastavust?

Nr 1. Visuaalsel vaatlusel ning intuitsioon kombineeritud olemasolevate andmebaasidega.

Nr 2. Kõik esitatavad dokumendid kontrollitakse üle. Esitatud reisidokumendist kontrollitakse andmeid, võrreldakse neid mujal (roll, taotlus) olevatega. Viisataotlus kontrollitakse lahter-lahterit üle. Kuna info saadetakse eelnevalt elektroonselt ette ära, siis saab andmeid kontrollida ka juba eelnevalt. Kui midagi on puudu, siis palutakse need esitada. Taotleja ja dokumendi visuaalne kontroll toimub vahetult enne menetluse algust kohapeal. Dokumentide puhul ei piirduta vaid nende olemasolu kontrollimisega vaid kontrollitakse ka nende kehtivust ja õigsust.

Nr 3. Kui isik on koos passiga siin, siis saame kohapeal tuvastada, kas on sama isik. Kui dokumendid (nt. passi koopia, täidetud taotlus) on eelnevalt ette saadetud, siis

midagi saab juba nende pealt ka kontrollida. Isiku andmete võrdlusel rolliga saab teada, kas on tegemist sama isikuga ja kas on sellelt laevalt. Taotlus kontrollitakse põhjalikult üle, et kõik oleks täidetud ja loetav. Vajadusel lastakse taotlejal täiendada või parandada.

Nr 4. Kontrollitakse dokumentide ehtsust. Võetakse ühendust agenteerimisfirmaga ja kontrollitakse nende käest info õigsust. Kontrollitakse laeva olemasolu või selle saabumist.

8. Kui palju kulub keskmiselt aega ühe viisamenetluse läbiviimiseks? Millest see peamiselt sõltub?

Nr 1. Kui lugeda viisamenetluse alustamise ajalise mõõtme hetkeks isiku taotluse esitamise algusaeg ning lõpuajaks isiku piiriületuse vormistus ning muu menetlusega seotud info andmebaasidesse kandmine, siis sellisel juhul orienteeruvalt 60+ min. (väga optimistlikult võttes) - kuid see oleneb suuresti andmebaaside töökindlusest ning taotluse täitmise korrektsusest.

Nr 2. Sõltub sellest, kas taotlus on ette täidetud, kas kõik dokumendid on korras ja olemas. Viisaregistri laitmatu töö mõjutab. Samuti muu tehnika (nt. printer) töötamine. Sõrmejälgede hõivamise protsess võib oluliselt mõjutada. Oleneb, millises seisukorras on taotleja sõrmed ja kas sõrmejälgi saab hõivata, kas see õnnestu esimese korraga või tuleb seda teha mitu korda. Ainuüksi sõrmejälgede hõivamiseks võib kuluda kuni 30 minutit. Keskel läbi kulub viisamenetluseks 30-40 minutit. Võib minna vähem, kui kõik sujub, samas võib kuluda ka poole rohkem aega.

Nr 3. 30 minutit, vahel 20-25. sõltub ka sellest, kas viisaregister ja selle lisaprogrammid toimivad. Taotlevast isikust endast väga palju ei sõltu. Kui isiku kohta on mingi märge andmebaasides või tabamus, siis see kindlasti mõjutab, aga minul ei ole sellist juhust olnud. Ametniku kogemused mõjutavad ka.

Nr 4. Kui kõik on korras ja sujub, siis kusagil 30 min. Oleneb kui kiiresti ja hästi isik täidab viisataotluse, kas saab aru, oskab keelt, oskab kirjutada. Sõltub ka andmeside, viisaregistri tööst, kui kiiresti töötab ja ei „jookse kokku“, kui hästi saab võtta sõrmejälgi jne.

9. Kas viisamenetluse läbiviimiseks on olnud vaja lisaressurssi tööjõu näol? Kas on esinenud olukordi, kus tööl ei ole ühtegi viisamenetlejat? Kui jah, siis kuidas on see olukord lahendatud?

Nr 1. Kuna viisamenetlust viiakse läbi muu töö kõrvalt, siis on perioode (eriti navigatsiooni hooaja perioodil- aprill- oktoober), mil väljastatav viisade hulk päevas võib-olla 20 + ning sellisel juhul tuleb hakkama saada ainult nende jõududega, kes on sel päeval teabeteenistuse koosseisust tööl.

Siinkohal leitakse, et olukorrad, mil viisamenetlust tuleb läbi viia nõ. muu töö kõrvalt ei ole aktsepteeritav juba seetõttu, et killustatud tööülesannete korral peab kusagilt poolt kvaliteet kannatama ning seejuures suureneb ka enneaegselt stressist tulenevate füsioloogiliste ning mentaalsete hälvete riskifaktor, samuti suureneb drastiliselt läbipõlemise oht .

Probleem tõstatub aga sel aastal eriti teravalt, kuna käesoleva aasta märtsikuust puudub kordonil esmakordselt- kogu eksisteerimise aja jooksul – isik, kes tegeleks esmapäevast-reedeni 08-17 –ni ainult viisade väljastamisega ning seega lasub kogu põhikoormus nõ. isikutele, kes täidavad viisamenetlust nõ. muu töö kõrvalt, mida ei ole käesoleval juhul teab mis vähe.

Nr 2. Sellist olukorda, kus ei oleks ühtegi viisamenetlejat, ei ole olnud. Olukordi, kus on palju taotlejaid, on olnud. Kuna ametnikke on tööl 2-3, siis sellises olukorras tekib menetluseks kuluva aja probleem. Sellises olukorras võetakse kasutusele kõik tööl olev ressurss, kellel on viisade väljastamise õigus, k a. teenistuse vanem. Patrulle ei kasutata. Sellist mõtet ei ole tulnudki. Sellest ei oleks ka suurt abi, sest patrulli liikmed igapäevaselt viisasid ei väljasta ja neile oleks kõrvale vaja juhendajat. Neil puudub kompetents ja vajalikud oskused menetluse läbiviimiseks. Teoreetiliselt on

võimalik kasutada teise üksuse, näiteks lennujaama piiripunkti, ametnikke. Reaalselt on sellist võimalust ka mõned korrad kasutatud.

Nr 3. Mulle teadaolevalt on alati keegi menetleja olemas. Neid juhuseid on küll olnud, et mitte üks menetleja ei tee, vaid mitu. Näiteks kui on kiire. Olemas on kaks menetluskohta, nii et korraga saab tööd teha kaks menetlejat. Kes töö on, neid saab kasutada. Patrulli ei kasutata. Agentidele öeldakse ette, et kui on kiire või korraga palju taotlejaid, siis nad arvestaksid sellega, et kulub rohkem aega ja tuleksid varem kohale. On olnud ka juhuseid, kus agent on liiga optimistlikult hinnanud kuluvat aega või tulnud liiga hilja ning siis on ka pileteid ümber vahetatud. Varem saab viisat välja anda. Näiteks juhul, kui lendab ära alles järgmisel päeval.

Nr 4. Meil on alati vähemalt üks viisamenetleja töö. Võimalusel ja kui on palju viisasi korraga, siis väljastab mitu menetlejat.

10. Kas viisataotlejad teevad meelsasti koostööd või esineb probleeme (esitatakse küsimusi, nõutakse selgitusi või põhjendusi, kiirustatakse ametnikku tagant, ei soovita anda sõrmejälgi, vms.)?

Nr 1. Selline käitumine viisataotlejate poolt saab tuleneda üksnes ametniku piisava enesekehtestamise oskuse puudumisel.

Nr 2. Ei ole olnud ühtegi juhtumit, kus viisa taotleja ei teeks koostööd.

Tema ju soovib seda viisat saada. Probleeme esineb agentidega ehk esindajatega. Neil on vahel kiire. On olukordi, kus viisa menetlemiseks jääb väga vähe aega ehk taotleja ilmub või tuuakse menetluskohta väga viimasel minutil, näiteks tund enne transpordi (lennuk, buss) väljumist. Ajaline piir, kui palju varem peaks taotleja menetluskohta ilmuma enne planeeritavat ärasõitu, ei lahendaks seda probleemi, sest sageli ei tea agent ka piisavalt varakult ette, et laeva pealt meremees lahkuda soovib. Mõned korrad on esinenud probleeme agentide poolt taotluse allkirjastamisega, kuna ei saada aru, miks ja mille kohta tuleb taotluses anda mitu allkirja. Võib-olla võiks kaaluda kuidagi seaduslikult menetlusprotsessi kaasata

agent kui esindaja, sest viisataotlejaga probleeme ei ole, aga agendil puudub konkreetne vastutus menetlusprotsessis.

Nr 3. Minu praktikas ei ole mitte ühtegi korda selliseid probleeme olnud. Vahel ütlevad, et nendelt on juba varem sõrmejälgi võetud, aga keegi ei ole keeldunud või midagi küsinud.

Nr 4. Enamasti teevad nad koostööd. Kiirustatakse muidugi tagant, kuna tavaliselt tahavad isikud suitsu teha (meil ei ole seal suitsuruumi).

11. Kas viisamenetluses kasutatav tehnika töötab Teie hinnangul korrektselt või esineb probleeme? Kui esineb, siis milliseid?

Nr 1. Probleemid esinevad andmebaasidega, mis ei võimalda teha tööd efektiivselt. Samuti on esinenud probleeme kapriisse sõrmejäljeskänneriga.

Nr 2. Menetluses kasutatavate arvutitega probleeme ei ole. Printeritega esineb vahel probleeme. Viisakleebise materjal on hästi sile ja libe, seetõttu esineb probleeme kleebise printerisse võtmisega. Vahel see ebaõnnestub või läheb kleebis viltu. Regulaarne printerite hooldus on vajalik. Mõningatel juhtudel on sõrmejäljeskanneritega probleem, et taotleja käsi on väga suur ja kõik sõrmed ei mahu hõivealale hästi ära. Skannerite hõivala võiks olla suurem. Iseenesest skanner töötab hästi, aga probleemid on pigem taotlejate poolsed. Suured käed, pikad või liiga lühikesed sõrmed. Tehniliselt töötavad, aga kasutusmugavus võiks olla parem.

Nr 3. On esinenud viisa printeritega probleeme. Värvid kuivavad ära. Kleebiste rikkumisi (viltu minemist) on esinenud. Probleemide ennetamiseks tehakse enne proovitrükk ja kui kõik toimib, siis trükitakse viisakleebis. Fotoaparaadiga on mõned korrad olnud probleeme. Aku tühi. Ükskord oli ka midagi katki. Sõrmejälje skanner töötab. Probleeme võib olla taotleja sõrmejälgedega, aga see ei ole skanneri probleem vaid isiku füsioloogiline probleem.

Nr 4. Teinekord ei taha sõrmejälje skanner hästi töötada.

12. Kas viisaregister töötab Teie hinnangul hästi või esineb probleeme? Kui esineb, siis milliseid?

Nr 1. Sama, mis eelmine küsimus.

Nr 2. Printimine on probleemne. Tasuta viisa andmisel on probleeme riigilõivust vabastamise valikutega. Ei saa valida sobivat. Võib esineda süsteemi hangumist või ühenduse katkemist. Vahel võib esineda probleeme viisaregistriga koos töötavate lahendustega. Näiteks sõrmejälgede hõive tarkvara mittetoimimine. On esinenud ka probleeme, et ei saa fotot viisaregistrisse. Vahel nõuab salvestamist kõvakettale, vahel kuskile mujale. Peale uuendusi või hooldusi võib samuti tekkida probleeme, et mõni asi ei tööta enam nii nagu varem. Kokkuvõtteks võib öelda, et esineb mõningaid probleeme.

Nr 3. Mingitel aegadel varasemalt on olnud. Pildi salvestamisega on olnud probleeme. Kui oli mitu viisat vaja anda, siis esimese puhul foto salvestamine õnnestus, aga järgmise viisa andmisel ei õnnestunud enam fotot salvestada. Tuli salvestada teise kohta eraldi. Viimasel ajal ei ole sellist probleemi enam esinenud.

Nr 4. Vahest on viisaregister aeglane või „jookseb kokku“.

3. osa

13. Mida teeksite teisiti või muudaksite tänases viisamenetluse protsessis?

Nr 1. Üldjuhul võiks protsess muutuda lihtsakoelisemaks. Näitena: Praegusel juhul annab viisaregister taaskasutatavate isikuandmetena välja sinna juba kord sisestatud isikute andmed- siinkohal peetakse silmas võimalust teatud perioodi vältel

kopeerida sõrmejälgi uuele taotlusel ning olemasoleva foto kasutamise võimalust. Selliste asjaolude esinemise korral on võimalik viisamenetlus käigus viisa välja anda kordades kiiremini, kui seda on nõ. nullist (ilma olemasolevate sõrmejälgede või foto puudumine) alustatud viisa puhul.

Seega võikski tulevikus mõelda sellele, et nt. foto viisataotlejast esitatakse eelnevalt digitaalsel kujul (nt .jpg), mis võimaldaks kiirendada viisamenetluse protsessi.

Samuti võiks sõrmejälgede kopeerimise lubatav periood olla oluliselt pikem kui praegused 3 a.

Nr 2. Võiks kasutada eeltäidetud ankeeti. See kiirendaks menetluse aega, kuna agendid saaksid eelnevalt osa andmeid juba sisestada ning need saaks viisaregistris olevale taotlusele üle kanda. Vajadus selle lahenduse järgi on olemas.

Nr 3. Viisa väljastamist ei otsusta menetleja. Seda otsustab keegi teine (juht). Viisaregistris teen ma tegelikult kõik algusest lõpuni ise. Pannakse küll märge, et kordoni juht otsustas, aga tegelikult ei otsusta tema midagi. Ta ei ole näinud isegi neid dokumente. Tegelikult otsustan mina ise. Ise registreerin, ise täidan, ise otsustan ja ise väljastan. Tegelik elu läheb regulatsioonist lahku. Võiks olla nii, et menetleja ka otsustab, sest reaalselt ta ju teebki seda. Kui tuua näiteks paralleel piirikontrollist, siis ei ole ju nii, et passikontrolör kontrollib dokumendid ära, aga piiriületuse loa annab juht.

Nr 4. Tundub, et meil saavad meremehed suhteliselt lihtsalt siin viisasad, kuna on olnud juhuseid, et laev tuleb näiteks Venemaalt ja meeskonnavahetus tehakse siin, kuigi on vene rahvusest meremehed. Kuigi meie peaks väljastama piiril erakorralisi viisasad, siis tundub, et meremeestele on see kõige lihtsam viis saada viisat. Alati on viisataotlusel väidetud, et ei olnud aega viisat saatkonnas taotleda, kuigi laeva marsruut on eelnevalt pikalt ette teada.

14. Milline võiks Teie arvates olla viisamenetlus tulevikus? Kuidas võiks menetlust muuta või täiendada, et see oleks lihtsam ja kiirem?

Nr 1. Tuleks jõulisemalt juurutada nõ. eeltäidetud viisade esitamist- teoorias muudaks viisade väljastamise kiiremaks, kuna olemas juba olevad andmed saaks kerge vaevaga ümber kopeerida. Samas tuleks leida lahendus ka sõrmejälgede hõivamise protsessi lihtsustamiseks/ kiirendamiseks. Kuid selles osas ei ole käesoleval hetkel välja pakkuda mõnda reaalselt toimivat lahendust.

Nr 2. Kui kõik andmed oleks võimalik saada elektrooniliselt, siis võiks menetlus olla täielikult elektrooniline. Kasutada andmete hõivamiseks passiskannereid. Selline süsteem võiks arvestada ka varasemaid viisasid ja viibimisi. Vähem pabereid ja rohkem elektroonilisi andmeid. Kui nõuded on paigas ja süsteem loodud, siis saaks eeltäidetavat ankeeti rohkem kasutada selliselt, et taotleja annab ise võimalikult palju andmeid eelnevalt ära. Näiteks fotot saaks isik ise üles laadida. Paralleeli võiks tuua piirikontrollis kasutatava automaatsepiirikontrolli süsteemiga. Kõik andmed tuleks siiski üle kontrollida. Näiteks reisidokumendi kiibil olevad isikuandmed, foto ja sõrmejäljed. Tegevus peaks toimuma kontrollitaval alal, mitte avalikus ruumis. Kindlasti on see perspektiivis mõttekoht, kuid peab olema läbimõeldud ja võimalikud riskid maandatud.

Nr 3. Elektrooniline viisa. Siin on probleem selles, et kas kõik eri riikide erinevad andmebaasid, ka riigisisised andmebaasid, vahetavad andmeid selliselt, et oleks võimalik kõike kontrollida. Kui see koostöövõime suudetakse tagada, siis oleks see mõistlik. Kui ei ole paber kandjal kleebist, siis ei ole ka midagi võltsida.

Iseteeninduse kasutamine viisataotluse andmete sisestamiseks. See võtab täna kõige rohkem aega. Taotleja võiks võimalikult rohkem andmeid ise eelnevalt ära sisestada, mida saaks siis taotlusesse üle kanda. Saaks küll kasutada, aga ametniku poolne kontroll peab ikkagi selle taga olema. Aga mingis osas andmete sisestamise automatiseerimine võiks küll olla. Kasutada rohkem tänapäevaseid e-teeninduse lahendusi. Võiks üldse loobuda viisast kui sellisest. Isik tuvastatakse biomeetria abil ja saab kogu info tema kohta. Kas on kehtiv dokument, kas on kehtiv viibimisõigus, ega ei ole mingeid keelde või muid märkmeid tema kohta, jms. Silmairist kasutada biomeetria.

Nr 4. Viisa taotlusankeet võiks olla kõigil eeltäidetud kohustuslik, kas või elektrooniliselt.

15. Kas teil on teema kohta veel midagi lisada?

Nr 1. Vajaduse ilmnedes (navigatsiooni hooajal) peaks olemas tagatud reaalne võimalus kaasata viisamenetlusesse pädevat lisaressurssi, kuna olukorras, mil viisamentlust (nt. üle 5 viisa päevas) tuleb läbi viia muude tööde kõrvalt, ei ole jätkusuutlik.

Nr 2. Ei ole. Kõik teemad leidsin eelnevates küsimustes kajastamist.

Nr 3. Ei ole.

Nr 4. Ei ole.

LISA 2. Fotod viisamenetluses kasutatavast tehnikast

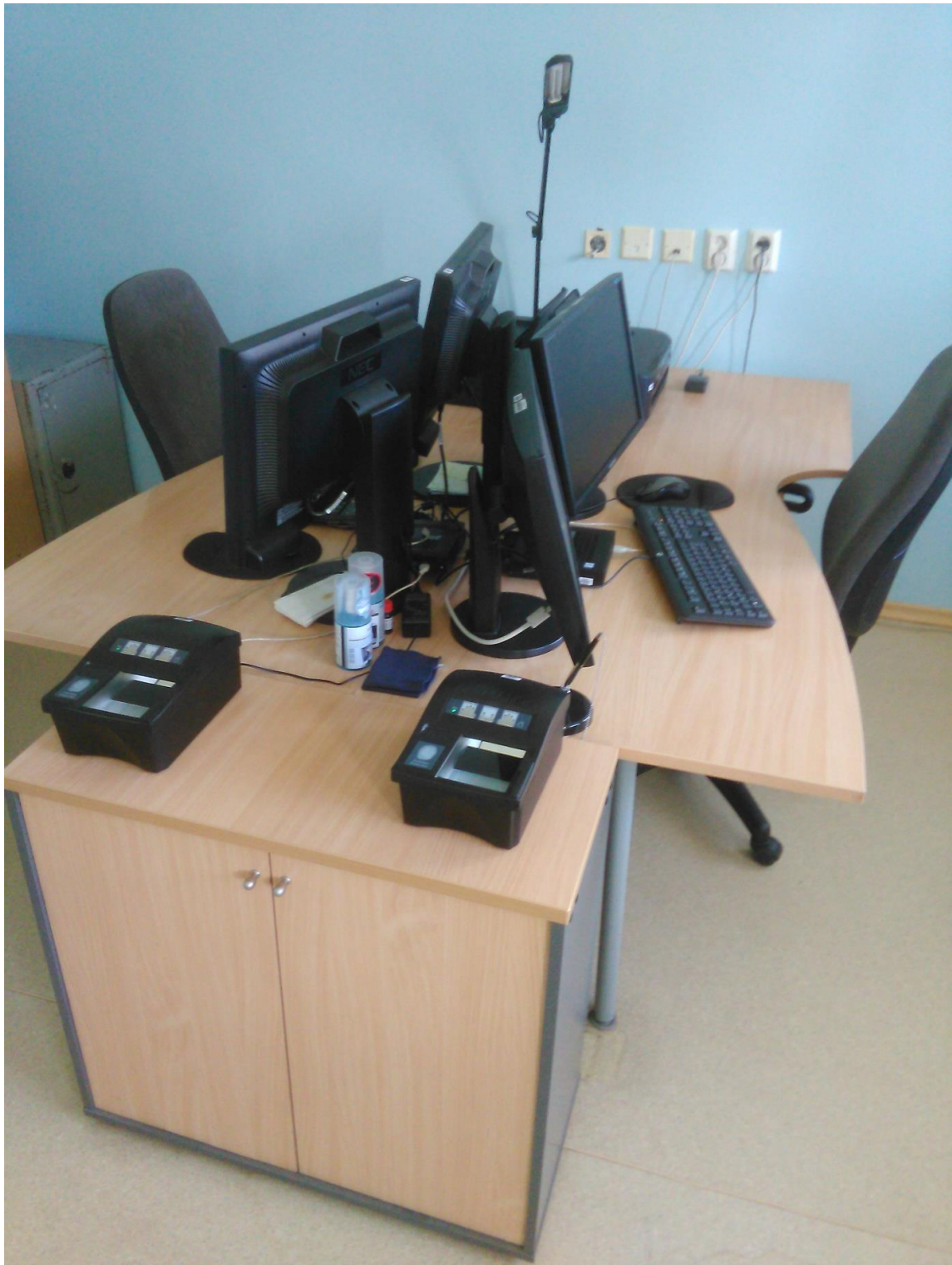

Foto 1. Viisamenetluse töökoht.

Foto 2. Viisade trükkimise printer.

Foto 3. Sörmejljeskanner.

Foto 4. Fototehnika.

LISA 3. Tallinna piiripunktis tehtud vaatluse märkmed

16.02.2017 kell 10.00 saabumine Tallinna piiripunkti.

10.15-11.00 Kohtumine Tallinna piiripunkti piirikontrolliteenistuse piirivalvuri Leana Abeliga. Kohtumise käigus lepiti kokku, kuidas ja kus viisade väljastamise protsessi vaatlust teostada ja jagati infot viisataotlejate kohta (kust tulevad ja kuhu lähevad, kodakondsus jms.).

Vaatluse algus kell 12.50 ja lõpp 15.30

Viisamid menetles Tallinna piiripunkti piirikontrolliteenistuse vanempiirivalvur Nana Pregel.

Kokku tuli lennukilt üheksa taotlejat (Süüria kodanikest meremehed, kes saabusid meeskonnavahtuseks), kellest seitsme puhul teostasin menetluse ja protsesside vaatlust.

Esimene menetlus algas kell 12.55 ja kestis kuni 13.21 (27 min.). Viisataotleja ankeet oli eelnevalt ära täidetud ja edastatud agendi poolt e-kirja teel piiripunkti. Lennukilt saabudes võeti taotlejalt reisidokument. Kontrolliti üle taotluse andmed ja selle vastavus täitmise nõuetele. Kuna taotluses esines puudusi (täitmata taotleja aadressi andmeväli, kontakttelefon, taotluse esitamise kuupäev ja allkiri), siis lasi menetleja need taotlejal kohapeal lisada. Kontrolliti riigilõivu tasumist riigikassa süsteemist. Taotlusele oli lisatud riigilõivu tasumist tõendav maksekorralduse koopia. Trükiti viisaregistrist välja riigilõivu vastuvõtmist tõendav kviitung. Skaneeriti reisidokumendist (pass) taotleja foto, mis salvestati arvutisse, et seda sealt hiljem taotluse täitmise ajal saaks viisaregistrisse lisada. Menetleja sõnul skaneeritakse taotleja foto tavaliselt kas esitatud reisidokumendist või taotlusega kaasas olevast paberfotost. Kui paberfotot ei esitatud ja reisidokumendis olev foto on halva kvaliteediga (nt, katab seda mõni turvaelement või on foto must-valge). Seejärel alustas menetleja andmete sisestamist viisaregistrisse. Esmalt teostati taotluse registreerimine. Seejärel sisestati esitatud pabertaotluselt andmed viisaregistrisse. Lisati eelnevalt salvestatud foto. Hõivati taotleja kümme sõrmejälge. Esimese taotlejaga oli probleeme sõrmejälgede hõivamisega (sõrmede õige asendi saamine skanneri hõivepinnal). Ühe korra „jooksis kokku“ ka hõivetarkvara, nõudes uuesti juba hõivatud parema käe sõrmejälgi. Kõikide sõrmejälgede hõivamiseks kulus 4-5 minutit. Seejärel

jätkati taotluse andmete sisestamisega. Otsustamisel märkis menetleja kommentaari väljale, et viisa andmise otsustas piiripunkti juht. Enne viisakleebise trükkimist teostas menetleja prooviprintimise, et veenduda printeri korrektses töös ja viisale kantavate andmete õiges asukohas kleebise väljadel. Seejärel prinditi andmed viisakleebisele ja liimiti kleebis taotleja passi. Kleebis kinnitati menetleja viisapitsatiga. Viisakleebise lehel olev teine kleebise numbri kleebis liimiti taotlusele, et oleks näha, mis numbriga kleebise taotleja sai. Teine menetlus algas kell 13.22 ja kestis kuni 13.41 (19 min.). Protsessid samad, mis esimese taotlejaga. Taotleja sõrmejälgede hõive toimus laitmatult ja kiiresti, 1-2 minutit.

Kolmas menetlus algas kell 13.42 ja kestis kuni 13.59 (17 min.). Protsessid samad, mis eelnevate taotlejatega. Taotleja sõrmejälgede hõive sujus samuti kiirelt, 1 minut.

Neljas menetlus algas kell 14.00 ja kestis kuni 14.16 (16 min.). Protsessid samad, mis eelnevate taotlejatega. Sõrmejälgede hõive sujus hästi, 1-2 minutit, kuid tarkvara tegi mingi vea, nõudes uuesti juba hõivatud sõrmejälgi,

Viies menetlus algas kell 14.17 ja kestis kuni 14.38 (21 min.). Protsessid samad, mis eelnevate taotlejatega. Sõrmejälgede hõive oli raskendatud ja nõudis mitu katset (parema käe sõrmed esimesel katsel, vasaku käe sõrmed teisel katsel ja pöidlal kolmandal katsel). Hõive kestis kokku 3-4 minutit.

Kuues menetlus algas kell 14.39 ja kestis kuni 15.01 (22 min.). Protsessid samad, mis eelnevate taotlejatega. Sõrmejälgede hõive oli raskendatud ja nõudis mitu katset (parema käe sõrmed kolmandal katsel, vasaku käe sõrmed neljandal katsel ja pöidlal esimesel katsel). Hõive kestis kokku 4-5 minutit.

Seitsmes menetlus algas kell 15.02 ja kestis kuni 15.24 (22 min.). Protsessid samad, mis eelnevate taotlejatega. Taaskord oli probleeme sõrmejälgede hõivamisega (parema käe sõrmed neljandal katsel, vasaku käe sõrmed kolmandal katsel ja pöidlal kolmandal katsel). Kokku kulus sõrmejälgede hõivamiseks 4-5 minutit.

Kuna tegemist oli kogenud menetlejaga, siis kulus ühe viisa menetluseks keskmiselt 16 kuni 22 minutit. Prooviprintimine teostati ainult esimese taotleja puhul, teistel enam mitte. See lühendas esimesele järgnevate menetluste läbiviimise aega paari minuti võrra.

Meremehed läksid juba Tallinnas asuvale laevale, mille väljumise kuupäev ei olnud veel teada ja seepärast anti viisad maksimaalse lubatud kehtivusajaga ehk 15 päeva. Majutuskoha kontrollimist ei olnud vaja teha, sest isikud liikusid kohe laevale.

Seejärel sisenesid isikud läbi piirikontrolli riiki.

LISA 4. Tallinna kordonis tehtud vaatluse märkmed

15.03.2017 kell 10.00 saabumine Tallinna kordonisse.

10.05-10.10 Kohtumine kordoni Ülle Ohtlaga. Kohtumise käigus räägiti läbi vaatluse tegemise asjaolud. Kuna kordoni ruumid ja töökorraldus viisade väljastamisel on autorile eelnevalt tuttavad, ei olnud vajalik viisamenetluse korralduse teoreetiline tutvustus.

Vaatluse algus kell 10.15.

Taotleja saabus koos agendiga kell 10.20. Esitati eelnevalt täidetud taotlus, reisidokument, foto ja bussipilet. Taotlus kontrolliti üle ja lasti taotlejal täiendada elukoha aadressi välja riigi nimetusega, Russia. Esmalt kontrollis menetleja, kas riigilõiv on tasutud. Selleks on menetlejatele loodud juurdepääs riigikassasse. Riigilõivu tasumist tõendav maksekorraldus oli eelnevalt e-posti teel ette saadetud. Samuti olid varasemalt esitatud garantiikiri ja eeltaotlus, kus on kirjas laeva eeldatav saabumisaeg ja info taotleja kohta (kuhu reisib, millal, millega jne.).

Kui riigilõivu laekumine oli kontrollitud, avas menetleja viisaregistri. Kell 10.30 alustati taotluse registreerimisega viisaregistris. Trükiti välja riigilõivu vastuvõtmist tõendav kviitung. Viisaregistris taotluse andmetesse taotleja nime sisestamise järel teostas menetleja taotleja varasemaid viisasid VISist. Leiti varasem viisa ja taotleja tuvastati selle vastu. Varasema viisa andmete kasutamisel kopeeritakse uuele taotlusele eelmise taotluse juures olevad sõrmejäljed, kui need on antud varem kui 59 kuud tagasi. Eelmise viisa taotluse andmeid uuele taotlusele automaatselt ei kanta. Kui varasem viisa on antud sama allüksuse poolt, täidab viisaregister automaatselt uuel taotlusel ära taotleja ja dokumendi andmed. Kui ei ole varasem viisa antud sama allüksuse poolt, siis ei täida (peab uuesti käsitsi täitma). Vaadeldava menetluse käigus kopeeriti sõrmejäljed, aga ülejäänud andmed tuli viisaregistrisse taotluselt sisestada.

Külalastava isiku andmete andmeväljadele märkis menetleja agendi andmed, kuna taotleja ei jää ööbima ja lahkub Eestist samal päeval. Kui taotleja jääb Eestisse ööbima, siis märgitakse ööbimis/peatumiskoha andmed.

Sõrmejälgede kopeerimisel tekkis probleem, sest varasema taotluse juurest kopeeritavad sõrmejäljed ei tulnud menetletava taotluse külge. Telefonikõnest SMIT-i selgus, et hetkel ei liigu sõnumid rahvusliku viisaregistri ja VIS-i vahel. Kopeerimise taotlus jäi ootele.

Oodata või uuesti sõrmejälgi hõivata ei olnud vaja, sest kui sõnumid uuesti liikuma hakkavad, siis tulevad sõrmejäljed meie taotluse külge.

Taotleja foto tehakse kordonis alati kaameraga kohapeal. Seda selleks, et saada parima kvaliteediga ja ajaliselt värskem pilt (näiteks saadakse selliselt värviline pilt, kui passis on must-valge pilt).

Viisa andmise otsustamisel kontrollitakse kõik andmed veelkord üle. Viisa andmise otsustajaks märgitakse kommentaari lahtrisse kordoni juht.

Enne kleebise trükkimist teostas menetleja kleebise numbri kontrolli nii viisaregistris kui ka füüsilisel kleebisel, et oleksid samad. Menetleja teostas proovitrüki. Tema sõnul tehakse seda alati, kontrollimaks, et printer töötab ja andmed viisakleebisel paigutuvad andmeväljadel õigetesse kohtadesse. Seejärel printis menetleja kleebise ja liimis taotleja passi. Viisakleebis kinnitati menetleja poolt viisapitsatiga.

Tallinna kordonis kirjutatakse viisa andmise andmed ka kaustikusse, mis ei ole küll kohustuslik, aga menetleja sõnul tehakse seda *back-up* variandiks, et oleks lisavõimalus andmeid kontrollida, kui näiteks viisaregister ei peaks töötama.

Vaadeldava menetluse läbiviimiseks kulus menetlejal aega 30 minutit. Menetleja sõnul kulubki ühe taotluse menetlemiseks keskmiselt 30 kuni 40 minutit, sõltuvalt andmete sisestamise mahust (sõrmejälgede kopeerimine või hõivamine).

Vaatluse lõpp kell 11.00.

LISA 5. Schengeni viisa taotlus

Schengeni viisa taotlus *Taotlusarhveet on tasuta*
Application for Schengen Visa **This application form is free**
Заявление о выдаче Шенгенской визы *Анкета бесплатная*

Foto
Photo
Фото

1. Perekonnanimi (x) Surname (Family name) (x) Фамилия (x)		Täidab ametiasutus
2. Sõnnijärgne perekonnanimi/sõnnijärgsed perekonnanimed (varasemad perekonnanimed)(x) Surname at birth (Former family name(s)) (x) Фамилия при рождении (прежние фамилии) (x)		Taotluse esitamise kuupäev:
3. Eesnimi (-nimed)(x) First name(s) (Given name(s)) (x) Имя (имена) (x)		Viisataotluse number:
4. Sõnniaeg (päev, kuu, aasta) Date of birth (day-month-year) Дата рождения (день, месяц, год)	5. Sõnnikoht Place of birth Место рождения	Taotlus esitatud:
6. Sõnniriik Country of birth Страна рождения	7. Kodakondsus (praegune) Current nationality Гражданство (нынешнее) <i>Kodakondsus sündimisel (kui erineb praegusest)</i> Nationality at birth (if different from current) Гражданство при рождении (если отличается от нынешнего)	☐ Saatkonnale/ konsulaadile ☐ Ühisele viisataotluskeskusele ☐ Teenuseosutajale ☐ Kaubanduslikule vahendajale ☐ Piiril
8. Sugu/Sex/ Пол ☐ Mees/Male/Мужской ☐ Naine/Female/Женский		Nimi:
9. Perekonnaseis ☐ Vallaline/Single/Холост (не замужем) Marital status ☐ Abikaasast lahus elav/Separated.Проживающий(-ая) отдельно от супруги (-а) Семейное положение ☐ Lahutatud/Divorced/Разведен(а) ☐ Leok/Widow(er)/Вдовец (вдова) ☐ Abielus/Married/Женат (замужем) ☐ Muu (täpsustada)/Other (please specify)/Прочее (пожалуйста уточните)		☐ Muu Taotluse menetleja: Täiendavad dokumendid: ☐ reisidokument ☐ elatusvahendid ☐ küllakutse
10. Alaealiste puhul: perekonnanimi, eesnimi, aadress (kui erineb taotleja omast) ja vanema õigusi teostava isiku/seadusliku eestkostja kodakondsus In the case of minors: Surname, first name, address (if different from applicant's) and nationality of parental authority/legal guardian В отношении несовершеннолетних: фамилия, имя, адрес (если отличается от адреса ходатайствующего) и гражданство лица, осуществляющего родительские права /права законного опекуна		☐ transpordivahendid ☐ reisi- ja tervisekindlustus ☐ muu: Viisaotsus: ☐ andmisest keeldumine
11. Isikukood, kui see on asjakohane/National identity number, where applicable/Личный код (при наличии такового)		☐ välja antud: ☐ A ☐ C ☐ LTV ☐ Kehtiv alates..... kuni.....
12. Reisidokumendi liik/Type of travel document/Вид проездного документа: ☐ Tavapass/Ordinary passport/Обычный паспорт ☐ Diplomaatiline pass/Diplomatic passport/Дипломатический паспорт ☐ Teenistuspäss/Service passport/Служебный паспорт ☐ Ametipass/Official passport/Должностной паспорт ☐ Eripass/Special passport/Специальный паспорт ☐ Muu reisidokument (täpsustada)/Other travel document (please specify)/Прочий проездной документ (пожалуйста, уточните)		Sisenemiste arv: ☐ 1 ☐ 2 ☐ Mitmekordne
13. Reisidokumendi number/Number of travel document/Номер проездного документа	14. Valjaandmise kuupäev/Date of issue/Дата выдачи	Päevade arv: ☐ Mitmekordne
15. Kehtiv kuni/Valid until/Срок действия до	16. Valija andnud/Issued by/Кем выдан	

17. <i>Taotleja kodune aadress ja e-posti aadress</i> Applicant's home address and e-mail address Домашний адрес и адрес электронной почты ходатайствующего лица	<i>Telefoninumber (-numbrid)</i> Telephone number(s) Номер(а) телефона
18. <i>Ehikoht muus riigis kui praeguse kodakondsuse järgses riigis</i> Residence in a country other than the country of current nationality Место жительства в стране, отличной от страны гражданства ☐ Ei/ No/Нет ☐ Jah/ Yes/ Да <i>Elamisuba või samaväärne luba/Residence permit or equivalent/Вид на жительство или аналогичное разрешение</i> <i>Nr/No/№</i> <i>Kehtiv kuni/Valid until/Срок действия до</i>	
*19. <i>Elukutse (kellena praegu töötate?)/Current occupation/Должность (кем работаете в настоящее время)</i>	
*20. <i>Tööandja nimi, aadress ja telefoninumber; õpilaste ja üliõpilaste puhul õppeasutuse nimi ja aadress</i> Employer and employer's address and telephone number. For students, name and address of educational establishment Название, адрес и номер телефона работодателя (организации/предприятия). Для учащихся название и адрес учебного заведения	
21. <i>Reisi peamine eesmärk (peamised eesmärgid)/Main purpose(s) of the journey /Основная цель (основные цели) поездки.</i> ☐ <i>Turism/Tourism/Туризм</i> ☐ <i>Ärireis/Business/Деловая поездка</i> ☐ <i>Meditüinilised põhjused/Medical reasons/Лечение</i> ☐ <i>Kultuur/Cultural/Культура</i> ☐ <i>Õpingud/Study/Учебная поездка</i> ☐ <i>Lennujaamatreisiit/Airport transit/Транзит через аэропорт</i> ☐ <i>Sport/Sports/Спорт</i> ☐ <i>Transiit/Transit/Транзитная поездка</i> ☐ <i>Ametireis/Official visit/Официальная поездка</i> ☐ <i>Sugulaste või sõprade külastamine/Visiting family or friends/Посещение родственников или друзей</i> ☐ <i>Muu (täpsustada)/Other (please specify)/Прочее (пожалуйста, уточните)</i>	
22. <i>Sihtliikmesriik (sihtliikmesriigid)</i> Member State(s) of destination Страна (страны) -член назначения	23. <i>Esimese sisenemise liikmesriik</i> Member State of first entry Страна-член изначального въезда
24. <i>Taotletavate sisenemiste arv/Number of entries requested/Запрашиваемое количество въездов</i> ☐ <i>Ühekordne sisenemine/Single entry/Однократный въезд</i> ☐ <i>Kahekordne sisenemine/Two entries/Двукратный въезд</i> ☐ <i>Mitmekeordne sisenemine/Multiple entries/Многократные въезды</i>	
25. <i>Kavandatava viibimise või transiidi kestus. Märkida päevade arv</i> Duration of the intended stay or transit. Indicate number of days Планируемая продолжительность пребывания или транзита. Укажите количество дней	

EL-i, EMP või Šveitsi kodanike pereliikmed (abikaasa, lapsed või ülalpeetavad ülenejad sugulased), kes kasutavad vaba liikumise õigust, ei pea tänuiga () märgistatud välja täitma. EL-i, EMP või Šveitsi kodanike pereliikmed esitavad sugulust tõendavad dokumendid ning täidavad väljad nr 34 ja 35.*
The fields marked with (*) shall not be filled in by family members of EU, EEA or CH citizens (spouse, child or dependent ascendant) while exercising their right to free movement. Family members of EU, EEA or CH citizens shall present documents to prove this relationship and fill in fields No 34 and 35.
Поля, отмеченные звездочкой (*), не должны заполнять члены семей граждан ЕС, ЕЭЗ или Швейцарии (супруги, дети или родственники по восходящей линии, находящийся на иждивении). Члены семей граждан ЕС, ЕЭЗ или Швейцарии должны представить документ, подтверждающий родство и заполнить поля 34 и 35.

(x) *Väljad 1-3 täidetakse kooskõlas reisidokumendis olevate andmetega.*
(x) **Fields 1-3 shall be filled in, in accordance with the data in the travel document.**
(x) Поля 1-3 заполняются в соответствии с данными, указанными в проездном документе (латинскими буквами)

26. <i>Schengeni viisad, mis on antud viimase kolme aasta jooksul</i> Schengen visas issued during the past three years Шенгенские визы, выданные в течение трех последних лет ☐ Ei/ No/Нет ☐ Jah/ Yes/ Да <i>Kehtivusaeg(ajad)/Date(s) of validity/Срок(и) действия: Alates/from/с</i> <i>kuni/to/до</i>
27. <i>Schengeni viisa taotlemisega seoses varasemalt võetud sõrmejäljed</i> Fingerprints collected previously for the purpose of applying for a Schengen visa Отпечатки пальцев, взятые ранее для ходатайства о Шенгенской визе ☐ Ei/ No/Нет ☐ Jah/ Yes/ Да <i>Kuupäev, kui on teada/Date, if known/Дата, если известно</i>

<p>28. <i>Sihtriiki sisenemise luba, kui see on asjakohane</i> <i>Entry permit for the final country of destination, where applicable</i> Разрешение на въезд в страну назначения, если применимо <i>Valja andnud/Issued by/Выдано кем</i></p> <p><i>Kehtiv alates/Valid from/Срок действия с</i><i>/kuni/until/до</i>.....</p>	
<p>29. <i>Kavandatud Schengeni alale saabumise kuupäev</i> Intended date of arrival in the Schengen area Планируемая дата въезда на территорию Шенгенского Пространства</p>	<p>30. <i>Kavandatud Schengeni alalt lahkumise kuupäev</i> Intended date of departure from the Schengen area Планируемая дата выезда с территории Шенгенского пространства</p>
<p>*31. <i>Liikmesriigis (-riikides) elava(te) külastatava(te) isiku(te) perekonna- ja eesnimi (-nimed). Muul juhul hotelli(de) või ajutis(t)e majutuskoha (-kohtade) nimi (nimed) liikmesriigis (-riikides)</i> Surname and first name of the host person(s) in the Member State(s). If not applicable, name of hotel(s) or temporary accommodation(s) in the Member State(s) Фамилия и имя принимающего(их) лица (лиц), проживающего(их) в стране-члене (странах-членах). В ином случае, название гостиницы (гостиниц) или временного места (мест) жительства в стране-члене (странах-членах)</p> <p><i>Külastatava(te) isiku(te)/ hotelli(de)/ajutis(t)e majutuskoha (-kohtade) aadress(id) ja e-posti aadress(id)</i> Address and e-mail address of host person(s)/hotel(s)/temporary accommodation(s) Адрес(а) и адрес(а) электронной почты принимающего(их) лица (лиц)/гостиницы (гостиниц)/временного места (мест) жительства</p> <p><i>Telefoni- ja faksinumber/Telephone and telefax/Номер телефона и факса</i></p>	
<p>* 32. <i>Külastatava ettevõtte/organisatsiooni nimi ja aadress</i> Name and address of host company/organisation Название и адрес принимающей компании / организации</p> <p><i>Ettevõtte/organisatsiooni telefoni- ja faksinumber</i> Telephone and telefax of company/organisation Номер телефона и факса принимающей компании/организации</p> <p><i>Ettevõtte/organisatsiooni kontaktisiku perekonna- ja eesnimi, aadress, telefon, faks ja e-posti aadress</i> Surname, first name, address, telephone, telefax, and e-mail address of contact person in company/organisation Фамилия, имя, адрес, номер телефона, факса и адрес электронной почты контактного лица в принимающей компании/организации</p>	
<p>* 33. <i>Reisikulud ja elamiskulud taotleja viibimise ajal kannab:</i> Cost of travelling and living during the applicant's stay is covered: Дорожные расходы и расходы на проживание во время визита ходатайствующего покрывает:</p>	
<p>☐ <i>Taotleja ise</i> By the applicant himself/herself Сам ходатайствующий</p> <p><i>Elatusvahendid/Means of support/Средства, которыми располагаете во время пребывания</i></p> <p>☐ <i>Sularaha/Cash/Наличные</i></p> <p>☐ <i>Reisitsõkid/Traveller's cheques/Дорожные чеки</i></p> <p>☐ <i>Krediitkaart/Credit card/Кредитная карта</i></p> <p>☐ <i>Ettemakstud majutus/Prepaid accommodation/Предоплата места проживания</i></p> <p>☐ <i>Ettemakstud transport/Prepaid transport/Предоплата транспорта</i></p> <p>☐ <i>Muu (palun täpsustada)/Other (please specify)/Прочее (пожалуйста, уточните)</i></p>	<p>☐ <i>Sponsor (võbrustaja, ettevõtte, organisatsioon), palun täpsustada</i> By a sponsor (host, company, organisation), please specify Спонсор (принимающая сторона, компания, организация), пожалуйста уточните</p> <p>☐ <i>märgitud väljal 31 või 32/referred to in field 31 or 32/указанный в пункте 31 или 32</i></p> <p>☐ <i>muu (palun täpsustada)/other (please specify)/другой (пожалуйста, уточните)</i></p> <p><i>Elatusvahendid/Means of support/Средства, которыми располагаете во время пребывания</i></p> <p>☐ <i>Sularaha/Cash/Наличные</i></p> <p>☐ <i>Majutus olemas/Accommodation provided/Место проживания имеется</i></p> <p>☐ <i>Kõik kulud on viibimise ajal kaetud/All expenses covered during the stay/Все расходы во время пребывания покрыты</i></p> <p>☐ <i>Ettemakstud transport/Prepaid transport/Предоплата транспорта</i></p> <p>☐ <i>Muu (palun täpsustada)/Other (please specify)/Прочее (пожалуйста, уточните)</i></p>

<p>34. ELi, EMP või Šveitsi kodanikust pereliikme isikuandmed Personal data of the family member who is an EU, EEA or CH citizen Личные данные члена семьи, являющегося гражданином ЕС, ЕЭЗ или Швейцарии</p>				
<p>Perekonnanimi/ Surname/Фамилия</p>	<p>Eesnimi (-nimed)/First name(s)/Имя (имена)</p>	<p>Sünnikuupäev/Date of birth/Дата рождения</p>	<p>Kodakondsus/ Nationality/ Гражданство</p>	<p>Reisidokumendi või isikutunnistuse number/Number of travel document or ID card/Номер проездного документа или удостоверения личности</p>
<p>35. Sugulusside EL või EMP või Šveitsi kodanikuga Family relationship of an EU or EEA citizen or CH citizen Степень родства с гражданином страны ЕС, ЕЭЗ или Швейцарии</p> <p>☐ abikaasa/spouse/супруг(супруга) ☐ laps/child/ребенок ☐ lapselaps/grandchild/внук</p> <p>☐ ülalpeetav ülennaja sugulane/dependent ascendant/родственник по восходящей линии, находящийся на иждивении</p>				
<p>36. Koht ja kuupäev Place and date Место и дата</p>	<p>37. Allkiri (alaealise puhul vanema õigusi teostava isiku/seadusliku eestkostja allkiri) Signature (for minors, signature of parental authority/legal guardian) Подпись (за несовершеннолетнего подписывает лицо, осуществляющее родительские права / права законного опекуна)</p>			
<p>Olen teadlik, et viisa andmisest keeldumise korral viisatasu ei tagastata. I am aware that the visa fee is not refunded if the visa is refused. Я проинформирован, что в случае отказа в предоставлении визы плата за оформление визы не возвращается.</p>				
<p>Kohaldatakse mitmekordse viisa taotlemisel (vt välti nr 24): Olen teadlik, et mul peab olema nõuetekohane reisi- ja tervisekindlustus esimese viibimise ajaks ja kõigiks järgmisteks külastusteks liikmesriikide territooriumile. Applicable in case a multiple-entry visa is applied for (cf. field No 24): I am aware of the need to have an adequate travel medical insurance for my first stay and any subsequent visits to the territory of Member States. Применимо в случае ходатайства о многократной визе (см. поле 24): Я проинформирован о необходимости иметь медицинскую страховку соответствующий требованиям на время первого пребывания и последующих визитов на территории стран-членов.</p>				
<p>Ma olen teadlik alljärgnevast ning annan selleks oma nõusoleku: käesoleva taotluse vormiga nõutavate andmete kogumine ning minu pildistamine ja vajaduse korral sõrmejälgede võtmine on viisataotluse läbivaatamiseks kohustuslik. Kõik mind puudutavad isikuandmed, mis on esitatud viisataotluse vormil, ning minu sõrmejäljed ja foto edastatakse liikmesriikide asjaomastele ametiasutustele, kes neid andmeid töötlevad, et teha otsus minu viisataotluse kohta. Kõnealused andmed ja ka andmed, mis puudutavad otsust minu taotluse kohta või otsust välja antud viisa tühistamise, kehtetuks tunnistamise või pikendamise kohta, sisestatakse viisainfosüsteemi (VIS) (I) ja neid säilitatakse seal maksimaalselt viis aastat. Selle aja jooksul on teabele juurdepääs viisaküsimustega tegelevatel asutustel ja pädevatel asutustel, kes kontrollivad viisaid välispiiridel ja liikmesriikides, siserände ja varjupaigataotlustega tegelevatel liikmesriikide ametiasutustel eesmärgiga kontrollida, kas liikmesriikide territooriumile seadusliku sisenemise ning seal viibimise ja elamise tingimused on täidetud, tuvastada isikud, kes ei täida või kes enam ei täida selliseid tingimusi, vaadata läbi varjupaigataotlusi ja võtta vastu otsused selliste läbivaatamiste eest vastutajate kohta. Teatud tingimustel on andmed kättesaadavad ka liikmesriikide määratud ametiasutustele ja Europolile terroriaktide ja teiste raskete kuritegude vältimise, avastamise ja uurimise eesmärgil. Andmete töötlemise eest vastutavad Eesti ametiasutused on Välisministeerium ning Politsei- ja Piirivalveamet.</p>				
<p>Olen teadlik sellest, et mul on õigus saada ükskõik millises liikmesriigis teade viisainfosüsteemi sisestatud mind puudutavate isikuandmete kohta ja selle kohta, milline liikmesriik on kõnealused andmed viisainfosüsteemi sisestanud, ning taotleda minu kohta käivate ebatäpsete andmete parandamist või ebaseaduslikult töödeldavate mind puudutavate andmete kustutamist. Minu selgelt väljendatud nõudmise korral teavitab minu taotlust läbi vaatav asutus mind sellest, kuidas ma saan kasutada oma õigust kontrollida mind puudutavaid isikuandmeid ning lasta neid parandada või need kustutada, sealhulgas sellest, millised on sellekohased õiguskaitselahendid vastavalt asjaomase riigi õigusele. Isikuandmete kaitsel käsitlevate kaebustega tegeleb Eesti Vabariigi riiklik järelevalveasutus Andmekaitse Inspeksioon (Väike- Ameerika 19, Tallinn 10129, tel. 627 4135). Kinnitan, et olen esitanud õiged ja täielikud andmed. Olen teadlik, et valeandmete esitamisel lükatakse minu taotlus tagasi või tühistatakse juba antud viisa ning mind võidakse taotlust menetleva liikmesriigi õiguse kohaselt vastutusele võtta.</p>				
<p>Juhul kui viisa antakse, kohustun lahkuma liikmesriikide territooriumilt enne viisa kehtivusaja lõppemist. Mind teavitatud, et viisa otmamine on ainult üks tingimus liikmesriikide Euroopa territooriumile sisenemiseks. Viisa andmine ei tähenda, et mul on õigus nõuda kahjutasu, kui ma ei täida määruse (EÜ) nr 562/2006 (Schengeni piirieskirjad) artikli 5 lõike 1 asjakohaseid sätteid ja mind ei lubata seetõttu riiki. Sisenemise tingimusi kontrollitakse uuesti liikmesriikide Euroopa territooriumile sisenemisel.</p>				
<p>I am aware of and consent to the following: the collection of the data required by this application form and the taking of my photograph and, if applicable, the taking of fingerprints, are mandatory for the examination of the visa application; and any personal data concerning me which appear on the visa application form, as well as my fingerprints and my photograph will be supplied to the relevant authorities of the Member States and processed by those authorities, for the purposes of a decision on my visa application.</p>				

Such data as well as data concerning the decision taken on my application or a decision whether to annul, revoke or extend a visa issued will be entered into, and stored in the Visa Information System (VIS) (I) for a maximum period of five years, during which it will be accessible to the visa authorities and the authorities competent for carrying out checks on visas at external borders and within the Member States, immigration and asylum authorities in the Member States for the purposes of verifying whether the conditions for the legal entry into, stay and residence on the territory of the Member States are fulfilled, of identifying persons who do not or who no longer fulfil these conditions, of examining an asylum application and of determining responsibility for such examination. Under certain conditions the data will be also available to designated authorities of the Member States and to Europol for the purpose of the prevention, detection and investigation of terrorist offences and of other serious criminal offences. The authorities of the Republic of Estonia responsible for processing the data are the Ministry of Foreign Affairs and the Police- and Border Guard Board. I am aware that I have the right to obtain in any of the Member States notification of the data relating to me recorded in the VIS and of the Member State which transmitted the data, and to request that data relating to me which are inaccurate be corrected and that data relating to me processed unlawfully be deleted. At my express request, the authority examining my application will inform me of the manner in which I may exercise my right to check the personal data concerning me and have them corrected or deleted, including the related remedies according to the national law of the State concerned. The national supervisory authority of the Republic of Estonia - Estonian Data Protection Inspectorate (Väike-Ameerika 19, Tallinn 10129, tel. +372 627 4135) - will hear claims concerning the protection of personal data.

I declare that to the best of my knowledge all particulars supplied by me are correct and complete. I am aware that any false statements will lead to my application being rejected or to the annulment of a visa already granted and may also render me liable to prosecution under the law of the Member State which deals with the application.

I undertake to leave the territory of the Member States before the expiry of the visa, if granted. I have been informed that possession of a visa is only one of the prerequisites for entry into the European territory of the Member States. The mere fact that a visa has been granted to me does not mean that I will be entitled to compensation if I fail to comply with the relevant provisions of Article 5(1) of Regulation (EC) No 562/2006 (Schengen Borders Code) and I am therefore refused entry. The prerequisites for entry will be checked again on entry into the European territory of the Member States.

Я проинформирован и согласен с тем, что сбор данных, необходимых для данного заявления, а также мое фотографирование и, если применимо, взятие отпечатков пальцев, необходимы для рассмотрения ходатайства о визе, и что любые касающиеся меня личные данные, содержащиеся в ходатайстве, а также отпечатки моих пальцев и моя фотография будут переданы соответствующим органам стран-членов и обработаны такими органами с целью принятия решения в отношении ходатайства о предоставлении визы.

Эти данные, а также данные, касающиеся решения, принятого в отношении моего ходатайства, или решения в отношении аннулирования, отзыва или продления выданной визы, будут введены в Визовую Информационную Систему (ВИС) (I) и будут храниться там в течение пяти лет. В течение этого срока данные будут доступны органам, принимающим решения по визовым вопросам, и органам, уполномоченным проводить проверку виз на внешних границах и внутри стран-членов, миграционным органам и органам, занимающимся вопросами убежища, в странах-членах для проверки того, соблюдены ли условия законного въезда, пребывания и проживания на территории стран-членов, для установления лиц, которые не соблюдают или более не соблюдают такие условия, для рассмотрения ходатайств о предоставлении убежища и для установления обязательства такого рассмотрения. При определенных условиях данные также будут доступны компетентным органам стран-членов и Европолу в целях предотвращения, выявления и расследования связанных с терроризмом и других тяжких уголовных преступлений. Органами Республики Эстония, ответственными за обработку данных являются: Министерство Иностранных Дел, а также Департамент Полиции и Погранохраны. Я проинформирован о том, что я имею право получить уведомление о данных, записанных в ВИС в любой стране-члене, а также о передавшей данные стране-члене, и ходатайствовать о том, чтобы имеющие отношение ко мне неверные данные были исправлены, и о том, чтобы имеющие отношение ко мне и незаконно обработанные данные были удалены. По моему прямому запросу, органы рассматривающие ходатайство, должны уведомить меня о том, как именно я могу реализовать свое право на проверку касающихся меня личных данных, право в отношении их исправления или удаления, в т.ч. о средствах правовой защиты согласно внутреннему законодательству страны-члена. Претензии в отношении личных данных рассматривает Инспекция по Зашите Данных Эстонии (адрес: Väike-Ameerika 19, Tallinn 10129, tel. +372 627 4135).

Я со всей ответственностью заявляю, что все данные, представленные мной в настоящем ходатайстве, являются полными и точными. Мне известно, что сообщение ложных данных может стать причиной отказа в визе и аннулирования уже выданной визы, а также может послужить причиной судебного преследования в отношении меня в рамках законодательства страны-члена, оформляющей мое визовое ходатайство.

В случае предоставления мне визы я обязуюсь покинуть территорию страны-члена до истечения срока действия визы. Я проинформирован о том, что наличие визы является лишь одним из условий, необходимых для въезда на европейскую территорию стран-членов. Сам факт предоставления визы не дает мне права на предоставление компенсации в случае невыполнения других соответствующих условий статьи 5(1) Регламента (ЕС) № 562/2006 (Кодекс о Шенгенских границах), и что мне могут отказать во въезде в страну. Соответствие требованиям въезда будет еще раз проверено при въезде на европейскую территорию стран-членов.

Koht ja kuupäev
Place and date
Место и дата

Allkiri (alaealise puhul vanema õigusi teostava isiku/seadusliku eestkostja allkiri)
Signature (for minors, signature of parental authority/legal guardian)

Подпись (за несовершеннолетнего подписывает лицо, осуществляющее родительские права / права законного опекуна)

LISA 6. ICAO soovitused fotole

Photograph quality

The photographs must be:

- no more than 6-months old
- 35–40mm in width
- close up of your head and top of your shoulders so that your face takes up 70–80% of the photograph
- in sharp focus and clear
- of high quality with no ink marks or creases

The photographs must:

- show you looking directly at the camera
- show your skin tones naturally
- have appropriate brightness and contrast
- be printed on high quality paper, and at high resolution

Photographs taken with a digital camera must be high quality colour and printed on photo-quality paper.

Style and lighting

The photographs must:

- be colour neutral
- show your eyes open and clearly visible—no hair across your eyes
- show you facing square on to the camera, not looking over one shoulder (portrait style) or tilted, and showing both edges of your face clearly
- be taken with a plain light-coloured background
- be taken with uniform lighting and not show shadows or flash reflections on your face and no red eye

Glasses and head covers

If you wear glasses:

- the photograph must show your eyes clearly with no flash reflection off the glasses, and no tinted lenses (if possible, avoid heavy frames—wear lighter framed glasses if you have them)
- make sure that the frames do not cover any part of your eyes.

Head coverings:

- are not permitted except for religious reasons, but your facial features from bottom of chin to top of forehead and both edges of your face must be clearly shown.

Expression and frame

Your photographs must:

- show you alone (no chair backs, toys or other people visible), looking at the camera with a neutral expression and your mouth closed.